JAARVERSLAG 2020

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes

VOORWOORD

Het jaar 2020 zou het jaar worden van consolidatie van de eerder gedane inspanningen en opofferingen. Het zou het eerste jaar zijn, sinds lange tijd, dat Aruba geen begrotingstekort zou hebben, maar een begrotingsoverschot van maar liefst Afl. 40 miljoen. Hiermee zou geïnvesteerd worden in onderwijs, gezondheidszorg, verslavingszorg en ouderenzorg. Het Sociaal Crisis Plan zou de eerste vruchten beginnen te werpen en de eerste serieuze pogingen van diversificatie van de economie, zouden resultaat boeken. Het zou het jaar zijn van de groei.

Maar op 13 maart 2020 veranderde alles. De eerste COVID-19-gevallen klopten aan onze deur en alle aandacht en energie moest gericht worden op het bestrijden van de effecten van crisis. Eerst op gezondheidsgebied en daarna op economisch en financieel gebied. Eerder gemaakte plannen en voornemens, moesten plaats maken voor het beheersen van de ergste ramp die de hele wereld heeft geraakt. Aruba was ernstiger geraakt in deze, omdat Aruba voor een te grote mate afhankelijk was van het toerisme.

Dankzij het feit dat Aruba zich al in een vroeg stadium goed had voorbereid op de COVID-19-crisis en dankzij een professioneel en toegewijd crisisteam, is het Aruba gelukt om ondanks alles, de crisis te beheersen. Aruba wordt als voorbeeld genoemd in vele landen, vanwege de COVID-19-aanpak en dat is reden om trots te zijn.

Hierdoor zijn vele van de gestelde doelstellingen voor 2020 helaas niet gehaald, maar in 2021 zal hier zeker met prioriteit aandacht aan besteed worden.

Sinds 15 oktober 2020 is de Minister van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie ook belast met het Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur en Milieu. De werkzaamheden van dit ministerie in 2020 worden separaat gerapporteerd.

In dit jaarverslag wordt verder ingegaan op de uitgevoerde werkzaamheden in 2020 van het Ministerie van Algemene Zaken en de behaalde resultaten. Ik wens u veel leesplezier toe.

De Minister President van Aruba
Evelyn Wever-Croes
Januari 2021

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE ZAKEN 4

INTEGRITEIT 26

OVERHEIDSZORG 36

INNOVATIE 41

ENERGIE 48

VOORUITBLIK 2021 59

ALGEMENE ZAKEN 1

1.1: AFSPRAKEN REGEERACCOORD "HUNTO PA ARUBA"

Het ministerie van Algemene Zaken behartigt het algemene regeringsbeleid, met als uitgangspunt het behartigen van het algemeen belang van de Arubaanse bevolking waarbij de mens centraal staat. In het verlengde hiervan en met inachtneming van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's), zoals door de Verenigde Naties gehanteerd, zijn er een aantal prioriteiten gesteld. In het Regeerakkoord "Hunto Pa Aruba" hebben de coalitiepartijen afspraken gemaakt over de beleidsuitgangspunten van Kabinet Wever-Croes. De Minister van Algemene Zaken is belast met de uitvoering van de afspraken gemaakt in hoofdstuk 1. Het betreft hier een 12-tal doelen, waarvan 11 van deze doelen reeds zijn afgerond, dan wel in verschillende stadia van uitvoering zijn.

DOELEN	STATUS
1. Introduci un "Ley di Financiamento di Partidonan Politico", cu e meta pa trece claridad riba e fuentenan di placa di campaña y ademas pa separa interesnan politico y comercial.	Wetgeving door de Staten goedgekeurd
2. Den e prome aña di gobernacion lo entrega un ley na Parlamento pa introduci un "Begrotingskamer" pa garantisa transparencia y efectividad di e procesonan financiero di gobernacion y un "Integriteitskamer" pa vigila y garantisa e integridad di gobernantenan y funcionarionan publico.	Bureau Integriteit is ingesteld
3. Traha riba un ley nobo encuanto "Screening di Ministronan".	Wetgeving is in de laatste fase van behandeling in de Staten
4. Introduci un Codigo di Conducta pa ministro y parlamentarionan pa asina evita actonan of conducta cu por crea duda den nan integridad.	Opgestart
5. Introduci legislacion of reglamentacion adicional pa elimina/limita corupcion den gobernacion.	Opgestart
6. Institui un comision cu ta consisti di expertonan pa scrutina e Ley di Eleccion (Kiesverordening) a fondo pa actualisa, modernisa y conseha gobierno al respecto.	Opgestart
7. Introduci e ley di Ombudsman den e prome aña di gobernacion pa asina tin un defensor di pueblo pa garantisa proteccion riba tur nivel.	Wetgeving Ombudsman is door de Staten goedgekeurd, het wachten is op de wijziging van de Staatsregeling
8. E ley aki, acompaña pa un "klokkenluidersregeling", mester brinda proteccion di no wordo persigui na esnan cu ta denuncia corupcion tanto paden como pafo di e aparato gubernamental, cu ta haci keho y por duna prueba di acto di corupcion of otro incumplimento administrativo, incluso den companianan of fundacionnan di gobierno.	Opgestart
9. Evalua e posibilidad pa institui un Corte Constitucional cu ta fortifica nos sistema democratico pa di tal forma introduci "checks and balances" haciendo posibel pa somete cualkier ley y decision na prueba di nos Constitucion.	In 2021 zal e.e.a. worden afgewogen
10. Democracia interactivo. E avancenan tecnologico ta amplia e posibilidadnan pa gobernacion yega mas lihe y facil cerca pueblo. Informacion confiabel ta un condicion pa no solamente informa, pero tambe haci hende consciente, activo y critico. Nos lo amplia e posibilidadnan digital no solamente pa mehora servicio, pero pa pueblo por duna su aporte digitalmente den tur proyecto di ley cu ta keda trata den Parlamento y ta mas envolvi den tumamento di decision cu ta toca nan.	Opgestart
11. Institui un comision di experto pa evalua e miho forma pa depolitisa maneho di personal pa evita mal uso pa metanan politico.	Opgestart
12. Lo introduci un procedura nobo, anticipando riba modernisacion di e ley di Contabilidad, cu na momento cu un minister kier desvia di e reglanan di contabilidad encuanto destaho publico, e lo mester manda e decreto ministerial pa conseho cerca DF y CAD cu lo evalua e motibonan pakico e minister kier desvia y duna conseho na e minister. E decreto ministerial aki mester keda publica hunto cu e consehonan menciona.	Opgestart

Daarnaast zijn er meerdere doelen gesteld, zoals neergelegd in de Beleidsvoornemens behorende bij de Begroting 2020. Helaas zijn niet alle doelen gehaald omdat de nadruk in 2020 gelegen was op het bestrijden van de COVID-19-pandemie.

In de hierna volgende hoofdstukken inzake Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie wordt nader ingegaan op deze doelstellingen. Alvorens op deze gebieden in te gaan, volgt hierna een relaas van andere werkzaamheden en doestellingen die in 2020 een belangrijke rol hebben gespeeld.

1.2: COMMUNICATIE

Het Kabinet Wever-Croes blijft de nadruk leggen op goede informatieverstrekking aan burgers. Dit heeft vooral in het jaar 2020, het COVID-19-jaar, een zeer belangrijke rol gespeeld in het beheersen van de crisis.
In 2019 is gewerkt aan de versterking en verduurzaming van het Bureau Voorlichting (BUVO). BUVO beheerst geheel zelfstandig de mediabegroting en draagt zorg voor alle plaatsingen van informatie en andere wetenswaardigheden in de media.
De FaceBook pagina van Gabinete Wever-Croes heeft een belangrijke rol gespeeld in het verspreiden van de noodzakelijke informatie inzake de COVID-19-situatie. Voorts heeft het ook gediend als platform om met de FB-gebruikers te communiceren.
Het online dagblad van de Regering van Aruba, "IslaOnline", die van maandag tot en met vrijdag wordt gepubliceerd, bevat nieuws over de werkzaamheden van de Ministers en de onder hen ressorterende diensten. De ervaring die is opgedaan in 2020 bleek een goede basis te hebben gevormd voor het crisiscommunicatieplan. Daarbij hebben de social media platforms van Gabinete Wever-Croes een belangrijke bijdrage geleverd.
In 2020 is elke week tenminste een persconferentie gehouden over het regeringsbeleid, en in het kader van de COVID-19-pandemie.

CRISISCOMMUNICATIE I.H.K. DE COVID-19-PANDEMIE

Sinds het begin van de crisis, heeft de Minister-President dagelijks om 7 uur 's avonds persbriefings gegeven, samen met de experts van het Crisisteam en in de meeste gevallen ook samen met de Minister van Toerisme, Volksgezondheid en Sport. Dit hebben zij dagelijks gedaan voor de eerste 7 maanden van de crisis. Daarna is de frequentie verminderd. De gehele bevolking keek uit naar de dagelijkse updates en adviezen hoe te handelen tijdens de crisis.
Daarnaast is geïnvesteerd in meer dan 100 informatieve programma's voor de bevolking.

Communicatie is de sleutel voor een goed geïnformeerde bevolking en in 2021 zal nader worden gewerkt aan structurele communicatie tussen de Regering en de bevolking.

1.3: KONINKRIJKSRELATIES

Sinds het aantreden van Kabinet Wever-Croes heeft de Minister-President structureel gewerkt aan de versterking van de banden tussen Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Met name ook in 2020, toen duidelijk bleek dat als gevolg van de COVID-19-pandemie, Aruba geen toegang meer kon krijgen tot de internationale kapitaalmarkt. Op dat moment moesten wij rekenen op de hulp binnen het koninkrijk.

Het resultaat van zeer intense onderhandelingen is dat Aruba financiering krijgt van Nederland ten behoeve van de liquiditeitssteun, als een bulletlening, terug te betalen in april 2022, tegen een zachte rente. Dat betekent dat indien Nederland de lening kan verkrijgen tegen 0%, Aruba dit ook tegen 0% zal krijgen. In 2020 heeft Nederland in het kader van de liquiditeitssteun financiering verstrekt van Afl. 414 miljoen.

De relatie tussen Aruba en Nederland heeft lange tijd onder druk gestaan en kenmerkte zich door spanningen sinds de hongerstaking van de ex-Minister-President van Aruba in juli 2014. Nederland had geen vertrouwen meer in Aruba omdat de (voormalige) Regering van Aruba zich niet aan de afspraken hield.
Kabinet Wever-Croes heeft gewerkt aan de wederopbouw van het vertrouwen. Met de Staatssecretaris van Koninkrijkaangelegenheden is regelmatig contact. In 2020 heeft de Minister-President twee vergaderingen van de Rijksministerraad bijgewoond, waarbij de voorwaarden voor de te verstrekken leningen aan Aruba op de agenda stonden.
Uiteindelijk is op 13 november 2020 een akkoord getekend tussen de Minister-President van Aruba en de Staatssecretaris voor verdere financiering van de liquiditeitsbehoefte en de randvoorwaarden voor de wederopbouw van de economie.

1.4: CALAMITEITEN

De nadruk in 2020 was op het beheersen en mitigeren van de risico's van COVID-19, alsook de Crisis Venezuela, en niet te vergeten de natuur rampen dreiging van 2020 op het eiland.

A. COVID-19-pandemie

COVID-19 kwam op 17 januari 2020 op de radar van het Bureau Rampenbestrijding Aruba ("BRA"), het werd toen geplaatst op de Watchlist naar aanleiding van de globale gebeurtenissen omtrent COVID-19 en voorbereidingen werden vanaf dat moment getroffen.
Op 13 maart 2020 werd de eerste besmetting vastgesteld toen een niet-ingezetene, een consultant uit de VS, besmet bleek te zijn met het coronavirus. Vanwege de constatering van het coronavirus op het eiland en de mogelijke risico's en implicaties hiervan voor de bevolking, heeft de Minister van Algemene zaken, op grond van haar bevoegdheid uit de Calamiteitenverordening, op 13 maart 2020, de Crisis uitgeroep-en conform art. 16 van het Calamiteitenverordening.

De volgende punten zijn o.a. in overweging genomen bij het uitroepen van de Crisis in Aruba op 13 maart 2020 op advies van de BRA en het crisisteam:

- dat de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) een pandemie heeft verklaard inzake het virus COVID-19;

- dat deze infectieziekte bij het tijdelijk landsbesluit aanwijzing coronavirus als besmettelijke ziekte is aangewezen, zoals bedoeld in de LIZ-verordening;

- dat op 13 maart 2020 het eerste geval van besmetting met het coronavirus is vast-gesteld bij een persoon die recentelijk vanuit het buitenland naar Aruba was gereisd;

• dat gezien de hoge mate van besmettelijkheid van het coronavirus er sprake is van een gebeurtenis die tot een zodanig ernstige verstoring kan leiden, dat het leven en de gezondheid van vele burgers in ernstige mate wordt bedreigd, dan wel dat er in ieder geval sprake is van het bestaan van ernstige vrees daarvoor;

• dat in verband hiermee het noodzakelijk was de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen om verdere verspreiding van deze uitbraak zo veel mogelijk te mitigeren;

B. Beperkte zorgcapaciteit

Voorts was, naast het beperken van de verspreiding van het coronavirus, ook een zwaarwegend argument voor het uitroepen van een Crisissituatie, nl. de beperkte zorgcapaciteit op Aruba bij het HOH-ziekenhuis. De medische capaciteit was op dat moment niet toereikend indien voor veel personen tegelijk medische zorg nodig zou zijn op het eiland. BRA zorgde voor het mitigeren van dit risico door het zorgen voor een veldhospitaal met 60 units met een capaciteit voor 360 patiënten, met ondersteuning van UNHCR fondsen.

C. Maatschappelijke crisis

COVID-19 begon als een gezondheidscrisis en langzaam maar zeker veranderde dit en werd het ook een multidimensionale maatschappelijke crisis. Dit laatste omdat de gevolgen van COVID-19 en de impact van de maatregelen in diverse aspecten en sectoren van de maatschappij niet alleen voelbaar, maar in sommige gevallen ook zichtbaar waren.

Door de crisissituatie uit te roepen heeft de Minister van Algemene Zaken conform calamiteitenverordening het opperbevel. Dit betekent dat degene die aan de Crisisbeheersing deelnemen, onder haar bevel staan. Door dit besluit wordt de aanpak van het incident via deééhoofdige aansturing gecentraliseerd, zodat de inzet van alle diensten en organisaties betrokken bij de beheersing en bestrijding, snel, efficiënt en doelmatig kan verlopen. De diensten en organisaties treffen met inachtneming van het landelijk crisisbeheersingsplan 2018 de nodige maatregelen met het oog op de crisisbeheersing en verlenen aan de uitvoering van dit plan hun volledige medewerking.

Met de omschreven inzet van de diensten en organisaties, (mankracht, middelen en materieel ofwel de slagkracht) Incident Actie Plan, wordt beoogd het leven, de gezondheid en het welzijn van vele personen, het milieu en grote belangen te beschermen en besparen.

COVID-19 heeft niet alleen impact op de gezondheidszorg, economie, de sociale zorg, maar vergde ook andere zaken qua werkwijze dan tot nu toe gebruikelijk. De COVID-19-crisis onderscheidt zich derhalve van natuurrampen, technische incidenten en opzettelijke dreigingen waarmee de crisisstructuur en crisisteams van diverse diensten gewend waren zich voor te bereiden. Niet alleen qua type crisis, maar ook vanwege de lange duur van de crisis. Deze twee kenmerken waren doorslaggevend om de werkwijze van de organisatie bij de COVID-19-crisis snel aan te passen.

De situatie rondom de COVID-19-crisis vroeg om een optimaal aangepaste, flexibele en wendbare crisisorganisatie, die bestuurlijk en operationeel snel en slagvaardig kon handelen. Vanwege de brede maatschappelijke consequenties (volksgezondheid, sociaal, financieel, economisch) werd daarom de nationale crisisstructuur aangepast door de herstelfase direct te laten beginnen sinds april 2020, in plaats van afwachten tot einde van de responsfase.
Hierbij is gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Minister van Algemene Zaken in haar hoedanigheid als opperbevelhebber heeft, om een Herstelteam samen te stellen conform het Crisisbeheersingsplan 2018; met deze aanpak gaf Aruba een bredere aanpak van de crisis met een betere slaagkans. Dit bleek wel een grote energie eisende structuur voor de twee beleidsmedewerkers van BRA.

Tijdens de herstelfase was en is de aandacht gericht op:

(1) het voorkomen van massale ontslagen, d.m.v. de loonsubsidieregeling waarbij aan werkgevers een subsidie door de regering is gegeven van max. 60% van de salariskosten van het personeel, om het personeel in dienst te houden;

(2) steun aan de meest hulpbehoevenden, door middel van een financiële uitkering FASE, en noodhulp in de vorm van voedselpakketten; totaal 12.000 families.

(3) financiele steun aan het midden en klein bedrijf van Afl. 4.000 per kwartaal, ter bestrijding van operationele kosten, en

(4) het stimuleren van investeringsprojecten d.m.v. een “fast-track”-project.

	Aantal personen	Totaal betaald in 2020, Afl.
Loonsubsidie	25.714	271,7 miljoen
FASE	11.650	42,8 miljoen
MKB-ondersteuning	2.522	23.8 miljoen
TOTAAL		338.3 miljoen

Deze projecten, samen met meerdere initiatieven op fiscaal gebied, hebben bijgedragen aan het voorkomen van massa ontslagen en escallatie van de sociale problemen. Daarnaast is direct begonnen aan het opstellen van een structureel herstelplan op middellange en lange termijn, om zo de weerbaarheid van Aruba tegen externe schokken te vergroten. Hierover hierna meer.

D. Migratiecrisis Venezuela en asielproblematiek 2020.

De zorgen in verband met de voortdurende migratiecrisis in Venezuela zijn in 2020 niet verminderd. Daar bovenop kwam de COVID-19-pandemie in maart 2020. In het begin heeft de coronapandemie tijdelijk gezorgd voor een uitwaartse migratiestroom naar Venezuela vanuit de landen in de regio en in Zuid-Amerika. Ook op Aruba nam de vraag naar terugkeer naar Venezuela toe, en het project vrijwillig terugkeer werd opgestart. De uitwaartse migratie kwam in het laatste kwartaal van 2020 weer goed op gang. Momenteel is de inwaartse stroom migranten weer groter geworden. De internationale organisaties verwachten dat het aantal Venezolaanse migranten ongeveer 7 miljoen zal bedragen eind 2021.

De pandemie heeft ook een enorme impact gehad op de bestaande precaire financiële situatie van Aruba alsmede op de gezondheidzorg, onderwijs, sociale sector, infrastructuur maar met name op de arbeidsmarkt. Door middel van de financiële steun en zachte leningen van de Nederlandse regering is het gelukt om steun te bieden aan de bevolking, het bedrijfsleven en door middel van NGO's, waaronder het Rode Kruis, UNHCR, HIAS, bijstand te verlenen aan niet-gedocumenteerde migranten.

De succesvolle crisisaanpak van de pandemie door de Arubaanse regering heeft geleid tot een herstart van de Arubaanse economie en het toerisme kwam weer langzaam op gang. En zolang het economisch beter gaat met de landen in de regio, zal de drang van migratie vanuit Venezuela groter worden. Helaas vertaalde dit zich in een stijging van het aantal aanlandingen van Venezolaanse migranten in de laatste maanden van 2020. De lucht- en maritieme grenzen met Venezuela zijn intussen bijna twee jaar gesloten en door de pandemie hebben bijna alle landen, inclusief Venezuela, een reisverbod ingesteld. De aanlandingen brengen bovendien een verhoogd gezondheidsrisico met zich mee gezien het besmettingsgevaar van COVID-19.

De Arubaanse regering heeft meteen stappen ondernomen om het aantal aanlandingen terug te dringen met behulp van extra patrouilles door de Kustwacht, versterking van de grensbewaking en strengere handhaving.

Succesvolle onderhandelingen werden opgestart om repatriëringsvluchten te organiseren en in totaal zijn er 5 repatriëringsvluchten geweest met nog een aantal in de planning voor 2021.
Vanaf 15 januari, 2021 is voor alle Venezolanen een visum vereist om naar de Caribische delen van het Koninkrijk te reizen als onderdeel van een aantal maatregelen om de migratiestroom te beperken.

Het aantal ingediende asielverzoeken is ook gestegen en deze verzoeken worden behandeld op basis van de bestaande asielprocedure die voldoet aan internationale standaarden. Gezien de toename in de werkdruk is er een bijstand verzoek ingediend bij Nederland.

De verantwoordelijkheid en prioriteit van de regering naar haar bevolking toe, is om ervoor te zorgen dat Aruba een veilige haven is en blijft.

E. Bestedingsplannen Crisis Venezuela

Het BRA is aangewezen als beheerder van de middelen van de bestedingsplannen Crisis Venezuela die in 2019 door de Nederlandse regering ter beschikking zijn gesteld. Dit houdt in 8 projecten die in verschillende stadia van uitvoering zijn. De projecten zijn:

- Het gevangenis - KIA - project, het restaureren van een aantal cellen die in brand waren gestoken;
- Directie Arbeid project, dit project houdt in het aanschaffen van een databank voor de DAO om onder anderen het irreguliere circuit te inventariseren;
- Politiecellen San Nicolas project, het gaat hier om het herstel van de cellen op de politiewacht te San Nicolas zodat deze weer in gebruik gesteld kunnen worden;
- Onderwijsproject, de St. Bernhard School heeft een digitaliseringproject gekregen waar migranten kinderen digitaal lessen kunnen volgen;
- CMMA-project, dit project houdt in het oprichten en voorbereiden van een centraal meldpunt voor zaken met betrekking tot mensenhandel en mensensmokkel;
- FHMD-project, samen met CEDE Aruba is de capaciteit van de Fundacion Hende Muher den Dificultat uitgebreid met modulaire gebouwen;
- FRS-project, Fundacion Refugio Social samen met CEDE Aruba zijn bezig met het oprichten van een mannenopvangproject;
- Gezondheidszorgproject, dit project houdt in vaccinatiekoelkasten voor DVG en ook influenza-vaccines ten behoeve van de jaarlijkse werkzaamheden van DVG; ook voor ongedocumenteerde migranten uit Venezuela.

F. Overige calamiteiten

De COVID-19-crisis en de bestedingsplannen Crisis Venezuela heeft bijna alle dagelijkse werkzaamheden van de BRA genomen. BRA is in deze werkzaamheden bijgestaan door de medewerkers en adviseurs van het bureau van de Minister van Algemene Zaken. BRA heeft zicht in het jaar 2020 ook bezig gehouden met dreiging van enkele natuurrampen, en de voorbereidingen daarop. Deze zijn slechts bij dreigingen gebleven.

Ook was het BRA ingeschakeld bij een brand bij de Horacio Oduber Hospital, die heeft geleid tot tijdelijke vermindering van de zorg capaciteit. Alle patiënten werden geëvacueerd en konden na enkele uren weer in het kamers. Van belang was te voorkomen dat hierdoor de zorg capaciteit ernstig zou worden aangetast. Dit is uiteindelijk ook gebeurd.

1.5: MASTERPLAN “REPOSITIONING OUR SAILS”

Aruba werd geconfronteerd met een acute sociaaleconomische noodsituatie als gevolg van de COVID-19 (coronavirus) crisis.

De regering moest prioriteit geven aan de gezondheid en veiligheid van de burger en het liet ons geen andere keus dan een tijdelijke 'lock down'. De genomen gezondheidsmaatregelen en de daaruit voortvloeiende stilstand van de toeristische activiteiten veroorzaakten een aanzienlijke economische krimp.

De Minister heeft daarom een nationaal gecoördineerde inspanning georganiseerd om een uitvoerbaar plan voor economisch herstel en innovatie te ontwikkelen; het masterplan "Respositioning Our Sails". Dit plan streeft naar slimme, inclusieve en duurzame economische groei en beoogt de cruciale voorwaarden te scheppen voor structurele hervormingen en een veerkrachtige economie.

In april 2020 werd een Herstel- en Innovatie Commissie opgericht, een uniek publiek-privaat platform, dat bestond uit vertegenwoordigers van de private, publieke, academische en maatschappelijke sector. Meer dan 125 burgers hebben deelgenomen aan de ontwikkeling van het masterplan op basis van hun professionele achtergrond en op persoonlijke basis.

Dit masterplan is onze routekaart naar een veerkrachtig Aruba. Het masterplan sluit verder qua prioriteiten en doelstellingen aan bij de maatregelen in het Landspakket.

Implementatie Masterplan

Stichting Aruba Futura (Futura) is de kwartiermaker ten behoeve van het implementatietraject van het masterplan en fungeert als projectmanagement team (ondersteunende rol) totdat de Directie voor Innovatie (in oprichting) in het eerste kwartaal 2021 operationeel wordt. De Directie voor Innovatie zal verantwoordelijk zijn voor het projectmanagement, procesbewaking, voortgang en verder verloop van het implementatietraject behorende bij het masterplan.

Tevens gezien het van groot belang is om concrete stappen te nemen richting herstel en de noodzaak voor innovatie van de Arubaanse economie als gevolg van de COVID-19 pandemie alsook de hervormingsplannen in het Landspakket, werd in September 2020 een implementatiestuurgroep voor het masterplan ingesteld. Deze stuurgroep heeft zich voornamelijk gericht op het bewerkstelligen van de start-up fase van het implementatietraject waar de reeds geïdentificeerde 'accelerator projects' het uitgangspunt voor vormen. Het betreft de navolgende vijf projecten:

1. Hervorming arbeidsmarkt en vernieuwing arbeidswetten.
2. Verwijdering van 'red-tape' en bevordering van proces efficiëntie.
3. Systemische belastinghervorming.
4. E-Government, introductie van een nationale digitale I.D en een veilig platform voor het uitwisselen van data.
5. Bevordering en versterking van wetgevingscapaciteit en regelgevingsinnovatie.

Gezien de beperkte (financiële) middelen en menskracht is het van groot belang geweest om projecten te identificeren die breed gedragen kunnen worden en dus op korte termijn uitvoerbaar zijn. Dit is geschied aan de hand van de reeds genoemde vijf 'accelerator projects'. De tijdelijke implementatiestuurgroep heeft zich over een periode van 3 maanden, diverse uitvoeringsplannen en/of -trajecten voor elk van de vijf geïdentificeerde 'accelerator projects' opgesteld en de implementatie daarvan gecoördineerd, specifiek, heeft de implementatiestuurgroep de volgende producten geleverd en/of mijlpalen bereikt in 2020:

• Opzetten van implementatieteams voor de 'accelerator projects' en agile training voor de verschillende teams;

• Begeleiding en toezicht op de afronding van onder andere de volgende resultaten van de implementatieteams:

• Planning voor het eerste kwartaal 2021 ter voortzetting van de 'accelerator projects'.

1.6: SDG COMMISSIE

De SDG Young Voices is een project van de SDG Commissie waar een groep jong-volwassenen onder de 30 jaar wordt geselecteerd om bewustwording te creëren over de SDG's onder de jongeren en de Arubaanse gemeenschap in het algemeen. Het SDG YV-programma ging officieel van start in januari 2020 en de YV-deelnemers kregen het hele jaar door training, zij het niet zo uitgebreid als gepland, vanwege de COVID-19-crisis. De groep ontmoette elkaar persoonlijk en virtueel en was in staat om zich bij de key club aan te sluiten bij een strandopruimactie. Bovendien werd met veel vertraging een inleidende video gemaakt om de SDG via sociale media verder te introduceren met de roestmiddelen van de Fondo Desaroyo Aruba (FDA), met daarin de SDG Young Voices. De Jeugd hielp bij de ontwikkeling van het concept en hielp bij het kiezen van de SDG's waarop ze zich in de video opname wilden

De voorzitter van de SDG-commissie en de vertegenwoordiger van het Departement Buitenlandse Zaken, leden van de SDG commissie maakten deel uit van de Klankbordgroep Masterplan.

De SDG-commissie koppelde het Recovery Masterplan te koppelen aan de SDG's, tijdens verschillend exercities. Verschillende onderdelen van het Aruba Recovery Masterplan werden vervolgens ook door DEACI in het NSP opgenomen, waardoor het Masterplan verder werd gekoppeld aan de implementatie van de SDG's. Aangezien de SDG's een holistisch bedaring zijn en zich richten op alle beleidsterreinen van een overheid, zal dit helpen om de inspanningen op korte termijn te koppelen aan een duurzame langer termijn visie.

Capacity Building

ICON-instituut Gbh, een Duitse organisatie werd ingehuurd door de SDG-commissie om training te geven aan ambtenaren en NGO's ten behoeve van kennis en vaar

1.7: GENDERSTUURGROEP

In het eerste kwartaal van 2020 heeft de stuurgroep het voorbereidende werk kunnen afronden om de ontwikkeling van een genderbeleid voor Aruba te kunnen begeleiden. Dit omvatte het opstellen van de TOR, RFP, evaluatiecriteria en evaluatie-blad, tijdlijn voor beleidsontwikkeling en inventarisatie van relevante actoren die voor het proces moeten worden benaderd. Vanwege COVID-19 en ook het gebrek aan middelen om een consultant in te huren die een genderbeleid voor Aruba zal schrijven, werd het aanwervingsproces pas in november 2020 gestart. De VN had restmiddelen beschikbaar en was bereid volledig de kosten van het aantrekken van een gender consultant te dekken.

Een oproep tot het indienen van offertes werd door de Verenigde Naties op hun website gepubliceerd en lokaal verspreid met de hulp van UNDP. Helaas is er slechts één aanbod ontvangen dat niet aan de normen voldeed en het kantoor van de VN Resident Coördinatoren voor onze regio en zal nu via UN Women werken om een consulent te vinden met de nodige vaardigheden en competenties om een genderbeleid voor Aruba op te stellen dat nog tijdens het eerste kwartaal van 2021 moet worden afgerond.

Toen COVID toesloeg, voelde de SDG-stuurgroep zich geroepen een onderzoek te doen om de impact van COVID-19 op vrouwen te beoordelen. De reden hiervoor was dat algemeen bekend is dat crisissituaties vrouwen en kinderen onevenredig zwaar treffen. De leden van de Genderstuurgroep schreven een TOR en verdeelden het schrijven van de verschillende delen van het rapport op basis van hun expertise. Dit rapport is vervolgens gedeeld met de ministerraad.

Het rapport werd opgesteld tijdens de eerste golf van de pandemie en daarom was het nog erg moeilijk om de nodige gegevens te verkrijgen om de impact van COVID-19 op vrouwen op Aruba te beoordelen.

1.8: RAAD VOOR OUDEREN (RAVO)

In augustus 2019 werd per ministeriële beschikking een commissie ingesteld die zich moest buigen over de instelling van een ouderenraad. De 'Technische Commissie Ouderenraad' (TCO) heeft een rapport gebracht met aanbevelingen rond de instelling, inrichting, doel- en taakstelling, maar ook de bevoegdheden en verantwoordelijk heden van de Raad Voor Ouderen (RaVO). De RaVO zal een op zichzelf staande raad worden met haar eigen taken en bevoegdheden. Inzake de eerste samenstelling van de RaVO heeft de TCO een aanbeveling uitgebracht.

De afronding van de werkzaamheden met betrekking tot de RaVO zullen in het eerste semester van 2021 volledig worden afgerond.

De TCO stelt voor dat de RaVO zich onder meer zal moeten buigen ten behoeve en van de algehele welzijnsbevordering van ouderen in een participatieve samenleving door adviezen/rapporten uit te brengen waarin o.a. de situatie van de ouderen in kaart gebracht wordt, de mate van bevolkingsvergrijzing en de mogelijke impact en gevolgen hiervan, alsmede voor een duurzame aanpak en beleid ten aanzien hiervan. Ook zullen andere voor deze doelgroep relevante thema's aan bod kunnen komen zoals (arbeids)participatie, sociale isolement, (basis)voorzieningen, medische toegankelijkheid, pensioen aangelegenheden en dergelijke.

Samenstelling

De RaVO zoals de TCO het voorstelt zal bestaan uit 7 leden waarvan 2 vertegen-woordigers van de ouderenbelangengroeperingen, 2 vertegenwoordigers van niet georganiseerde groeperingen en 3 deskundigen. De 3 deskundige leden h

Bovendien zijn er voornemens om het Secretariaat van de SER uit te breiden om andere taken te verrichten naast de ondersteuning van de RaVO, zoals de Migratieraad (MigRa), GOA en de Staten van Aruba. Het lijkt de TCO daarom raadzaam om al deze aspecten bij de opstelling van het nieuwe landsbesluit meteen mee te nemen en in een keer te regelen om voor de toekomst verwarring te vermijden.
Bij de uitbreiding van de taken van het Secretariaat van de SER met de hierboven genoemde taken moet rekening gehouden met mogelijke andere toekomstige taken die het Secretariaat van de SER zal kunnen en hiermee rekening te houden in het nieuwe landbesluit.

1.9: BIJZONDERE COMMISSIES

- **Social assessment;**
  Onderzoek procedures Rishandroh Anastacia en Eugene Frans

Deze commissie heeft in kaart gebracht welke procedures rondom de meldingen, de zorg en de dood van deze twee jongens hebben gefunctioneerd en welke procedures niet hebben gefunctioneerd. Aan de hand van de bevindingen zijn aanbevelingen gedaan die in uitvoering zijn bij de ministers belast met sociale zaken, justitie en onderwijs. Dit proces is nog steeds gaande.

- **Inclusie van mensen met speciale behoeften**

In het begin van 2020 zouden Directie Onderwijs en Inspectie Onderwijs een onderzoeksrapport opstellen met betrekking tot de toelating van kinderen met speciale behoeften tot het regulier kleuteronderwijs en de kwaliteit van het onderwijs op de Scol Dununman. Door COVID-19 waren de bijeenkomsten gestopt en zullen binnenkort weer opgestart worden. Er is in 2020 wederom gezorgd voor het plaatsen van de kinderen die na Scol Dununman nog behoefte hebben aan voortgezet onderwijs, het betreft 10 kinderen die bij Mochila Creativo zijn geplaatst. Hier worden de kinderen met speciale behoefte voorbereid voor de arbeidsmarkt, er is een speciaal curriculum voor hun in elkaar gezet. Dit allemaal omdat Voortgezet Special Onderwijs nog niet is gestart. De commissie is nog steeds van mening dat onderwijs heel belangrijk is voor de inclusie en vorming van kinderen met speciale behoeften.

- **Prijscontrole**

Deze commissie is op voorstel van de Minister-President ingesteld, om op multidisciplinair niveau rigoureuze controles uit te voeren in met name supermarkten, bestaande uit DEHZI, DVG, DIMP, Dienst Huur- en Consumentenzaken, DSZ, Fundacion CAS, KPA. Deze commissie heeft in het begin van 2020 elke maand multidisciplinaire controles uitgevoerd bij de supermarkten, met name door DEZHI, DVG en KPA. Er is met name gecontroleerd op de prijzen, op hygiëne en op de vervaldatum van de producten. Door COVID-19 heeft de commissie besloten om de con trolewerkzaamheden te stoppen, maar het plan is om in de tweede kwartaal van 2021 weer van start te gaan.

• **Commissie Seksueel Misbruik minderjarigen**
Deze commissie moet op multidisciplinair niveau nagaan hoe de procedures en de wetgeving aangepast moeten worden, teneinde te komen tot hogere straffen. In 2020 zijn er verschillende massale demonstraties georganiseerd, waarbij aandacht voor dit thema is gevraagd.
Op 15 november 2019 is er een voorzitter aangewezen voor de zogenoemde Commissie Seksueel Misbruik Minderjarigen. Gedurende deze periode tot en met Juni 2020 heeft de voorzitter deelgenomen aan diverse gesprekken met de diverse stakeholders en leden die participeren aan het Sociaal Crisis Plan onder leiding van de Directie Sociale Zaken.

In 2020 zijn de stafmaxima verhoogd en een voorstel om taakstraffen uit te sluiten voor veroordeelden van sexueel misbruik, is in de laatste fase.
Op 30 juni 2020 heeft de eerste kennismakingsbijeenkomst plaatsgevonden met alle door de desbetreffende Ministeries aangewezen personen. Ook de argumenten van de actiegroep “Ta Basta” zijn meegenomen. Na vier bijeenkomsten is in overleg met de commissieleden besloten om een externe deskundige, Cornerstone Consultancy, in te huren om een onderzoeksdocument op te stellen.

De opdrachtnemer heeft, op grond van de input van de commissieleden een start-document gemaakt welke het verloop van het CPS – Child Protection Service (het systeem van kinderbescherming) in kaart heeft gebracht. De kosten van dit rapport is door Stichting Mi Voz ta Bo Voz (MVTBV) bekostigd.

Medio november zijn de Voorzitter en Vicevoorzitter van de Commissie in Curaçao geweest voor een kort werkbezoek. Hierbij is met de grootste zusterorganisatie gesproken over een duurzame samenwerking. De samenwerkingsovereenkomst zal dit jaar worden opgesteld en ondertekend. Curaçao is zeer vergevorderd en heeft een onafhankelijke positie in het beleid ten aanzien van seksueel Misbruik van kinderen te Curaçao. De scholen, kerkelijke instanties en andere stichtingen werken reeds langere tijd samen.

Eind november zijn de interviews gestart met alle stakeholders van de diverse sectoren. Hierbij zijn met name de interne processen en praktijksituaties in kaart gebracht. Per eind december zijn alle interviews met stakeholders afgenomen op vier stakeholders na.
Door COVID is het niet mogelijk geweest om de FORUM Tele Aruba te starten. Wel is reeds contact opgenomen met de directie van Tele Aruba en zal er zo snel mogelijk een programmaoverzicht worden ingezonden ter planning. Deze zal wekelijks circa 2 uur behelzen en zal diverse gesprekspartners uitnodigen om over het thema te praten.

De commissie heeft naar aanleiding van ontvangen signaleringen en klachten, in tussentijd, diverse verzoeken ingestuurd die in behandeling zijn bij het ministerie van Algemene Zaken. In de maanden die de commissie bestaat, heeft de commissie getoond bestaansrecht te hebben. In 2021 zullen de werkzaamheden voortgezet worden.

· Ken ta Betico

Deze commissie is in het leven geroepen om documentatiemateriaal voor te bereiden over de rol van Betico Croes in de totstandkoming van de Status Aparte van Aruba. De commissie heeft in 2020 een website gelanceerd, met daarop nieuw materiaal dat is ontwikkeld speciaal voor studenten: www.beticocroes.aw. Veel meer kon de commissie in 2020 niet doen vanwege deCOVID-19-pandemie en de gevolgen daarvan. In 2021 zal de commissie de werkzaamheden hervatten om de herinneringen van Betico te vereeuwigen.

· Versterking Democratisch Bestel

De Commissie versterking democratisch bestel is op 9 april 2018 door de Minister van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie en de Minister van Justitie, Veiligheid en Integratie bij MB ingesteld (MB no 598/18). De reeds bestaande Hoge Colleges van Staat, de Staten, de Raad van Advies en de Algemene

Ombudsman

De Landsverordening Ombudsman is in de loop van 2020 tot stand gekomen en is inmiddels bekendgemaakt (AB 2020 no. 145). De landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip. De inwerkingtreding zal worden afgestemd met de Ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Staatsregeling tranche 1, waarmee de constitutionele basis van de Ombudsman als Hoog College van Staat wordt gerealiseerd.

Duurzame overheidsfinanciën

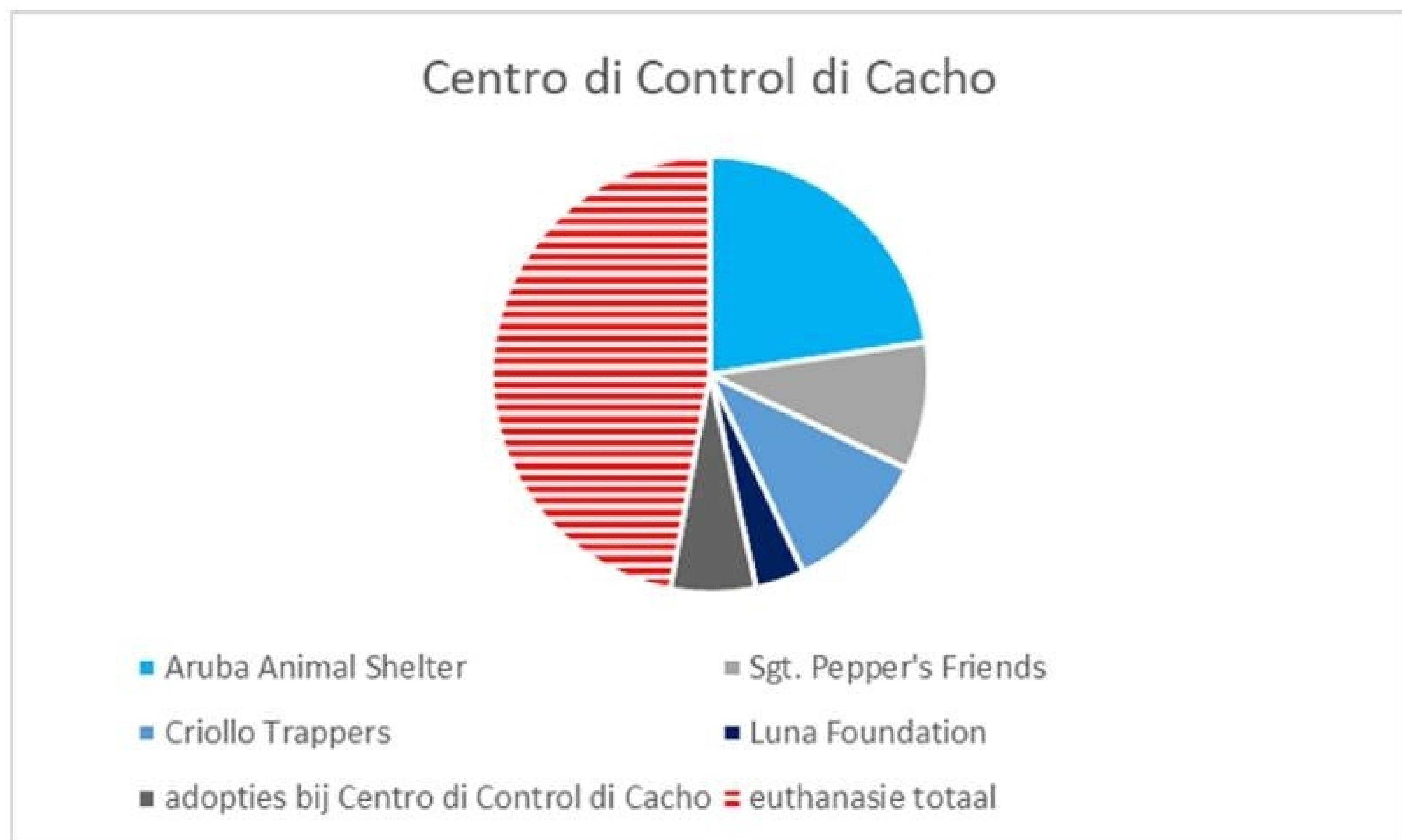
In Tranche 1 is de constitutionele verankering van de verplichting tot het bereiken en behouden van duurzame overheidsfinanciën is opgenomen. In de ontwerp-Landsverordening Raad van Advies is in verband hiermee de inbedding van de Begrotingskamer als mogelijk bijzondere afdeling van de Raad van Advies opgenomen. Beide ontwerpen zijn aangeboden aan de Staten.

De verdere invulling van een Begrotingskamer dient in een aparte landsverordening

Prioriteitstelling
Door de COVID-19-crisis moesten andere prioriteiten worden gesteld, waardoor wetgevingscapaciteit is ingezet op spoeddossiers. Helaas is er hierdoor in 2020 vertraging ontstaan in het wetgevingsproces ten aanzien van de ontwerpen Tranche 1 en de Landsverordening Raad van Advies, alsmede bij het opleveren van ontwerpen door de Commissie.

- **Actiecomité Hondenverordening**

Op verzoek van de Minister President heeft de ingestelde adviescommissie in maart 2019 een Nationaal Plan van Aanpak van de Straathondenproblematiek opgesteld, inclusief de aanpak van het afmaakhok en de Hondenverordening, welke in juni 2019 is goedgekeurd door de Raad van Ministers. Het bij dit 'Nationaal Plan van Aanpak Hondenpopulatiebeheer' ingestelde actiecomité heeft in 2020 ervoor gezorgd dat het afmaakhok werd omgebouwd in een hondenpopulatiebeheercentrum – C

Andere acties ondernomen in 2020 i.h.k.v. dit Nationaal Plan van Aanpak Hondenpopulatiebeheer:

- tezamen met de inauguratie van het CCC is er een FaceBook pagina geopend Stima Mi Mascota die informatie en voorlichting verzorgt voor de Arubaanse bevolking, en ook de naar het CCC gebrachte honden laat zien die geadopteerd kunnen worden.

- de voorgestelde vragen aangaande de huisdierenproblematiek op Aruba zijn uit de CENSO2020 gehaald i.v.m. andere prioriteiten als gevolg van de Covid-19-pandemie, maar uit de pilot census 2019 is er al een aardig beeld gevormd hieromtrent.

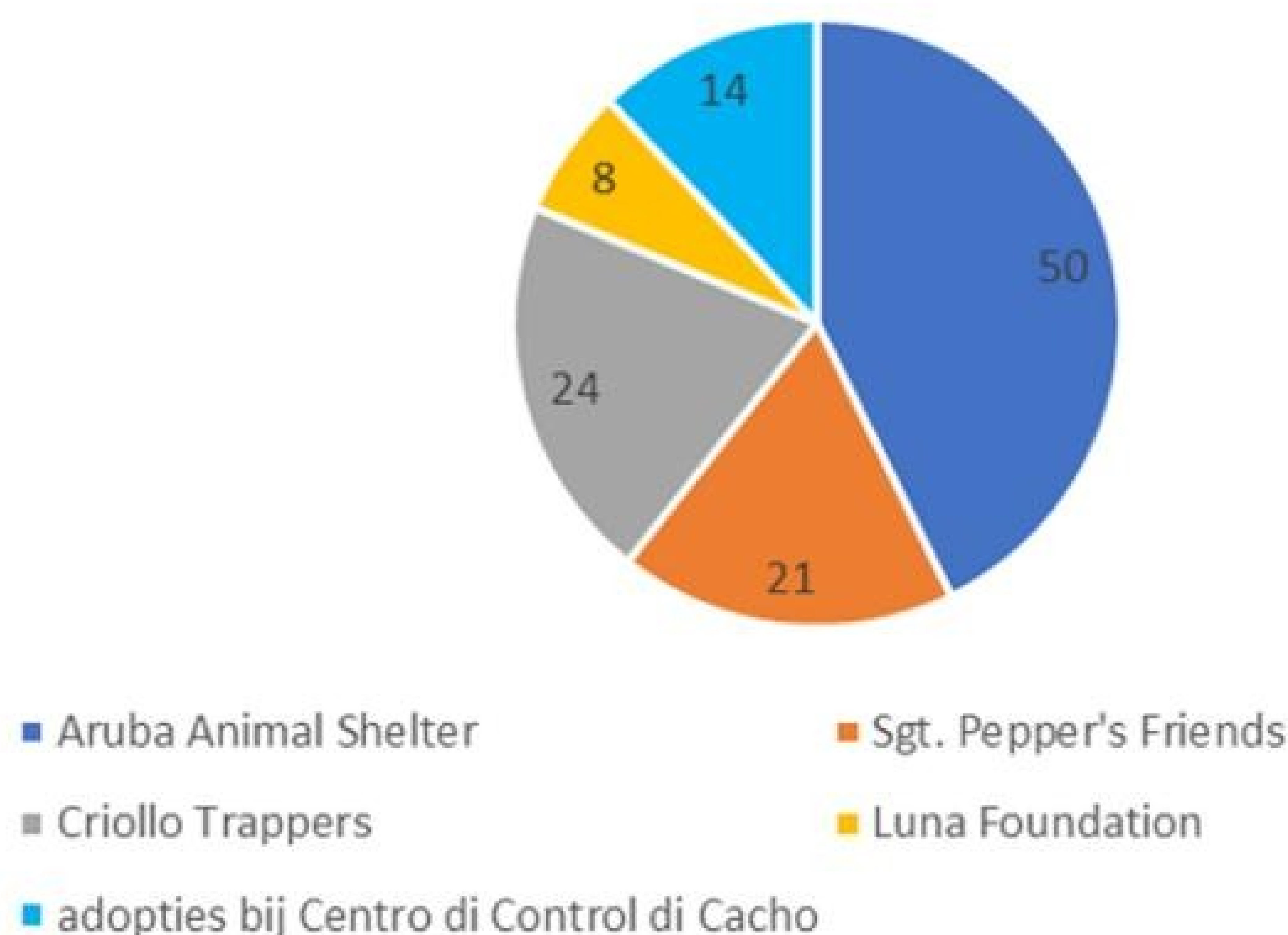
  Van de TOP 5 inconveniënten heeft de pilot census het volgend beeld gegeven:
  (1) 33% stof,
  (2) 30% straathonden,
  (3) 25% verkeer,
  (4) 19% wateroverlast na flinke regelval en
  (5) 18% straatdieren anders dan honden; verder: 52% van alle huishoudens hebben een hond of kat, 87% hebben 1 of meer honden (gemiddeld 2), 33% hebben 1 of meer katten (gemiddeld 1), 48% van de honden en 31% van de katten zijn niet gesteriliseerd of gecastreerd en 26% van de honden kunnen hun erf verlaten op elk moment dat ze dat zouden willen.

- er is in samenwerking met verschillende overheidsdiensten een conceptprotocol opgesteld als een mogelijk begin voor de aanpak van hoarders op het eiland.

- er is in 2020 wederom een kleur en tekenwedstrijd georganiseerd - deze keer voor kleuterkinderen en kinderen t/m de 3e klas van de basisschool. Ze konden de basisprincipes van de Hondenverordening en ook hun lievelingshuisdier illustreren.
  De aanwezigheid van de K9 awareness ambassadeur van Aruba, de reuzenpoedel Angel, was een hoogtepunt tijdens de succesvolle prijsuitreiking te Bestuurskantoor.

- naast de al door KPA beschikbaar gestelde auto's voor de Dog Control Unit, is er ook een grote bestelbus door minJVI beschikbaar gesteld voor hetzelfde doel.

In 2021 zal verder worden gewerkt aan o.m. de nodige aanvullingen aan de Hondenverordening, het eindelijk laten printen van de oproepingsformulier overtreding Hondenverordening (OPV) die al sinds juli 2017 is afgekondigd, het realiseren van de hondencontrole-eenheid / taskforce Dog Control Unit, de input van leidinggevenden binnen KPA betreffende het samenwerkingsprotocol voor de aanpak van hoarders, het introduceren van een centraal meldnummer voor het adequaat kunnen afhandelen van hondenkwesties, het centraal databestand voor alle honden, het verzorgen van meer informatie- en educatiemateriaal betreffende adoptie van huisdieren, sterilisatie/castratie van huisdieren en verantwoordelijke hondeneigenaarschap, en beleidsuitgangspunten voorstellen aan de regering.

• **Certificaat van oorsprong**

De behoefte bestaat om bij invoer van producten, met name alcohol en voedsel, een Certificaat van Oorsprong (CvO) te eisen. Een CvO is nodig omdat sommige landen vanwege handelspolitieke maatregelen of soms voor importbeperking en importquota deze certificaat eisen.

Daarnaast dient deze certificaat als bewijsstuk voor de kwaliteit van het product, dienst of bedrijf. Een CvO kan worden afgegeven voor iedere oorsprong en voor ieder land.

Er is door de Ministerraad een commissie ingesteld om deze zaak door te lichten en de overheid de nodige oplosrichtingen aan te bieden.

In 2020 hebben er voorbereidingswerkzaamheden plaats gevonden, maar er kon niet veel worden gedaan vanwege de COVID-19-pandemie. In 2021 zal de commissie streven om in de eerste helft van het jaar duidelijke richtlijnen te hebben voor de introductie van de CvO.

1.10: KOSTEN BUREAU MINISTER-PRESIDENT

In het Regeerakkoord “Hunto Pa Aruba” is afgesproken dat de Ministers in het Kabinet Wever-Croes met minder personeel zullen gaan werken dan de voorgangers. Er is afgesproken dat elk ministerie maximaal 25 medewerkers zal aantrekken en in 2018 is voor het Ministerie van Justitie Veiligheid en Integratie het maximum verhoogd tot 30 gelet op de complexiteit van het ministerie.

In het dienstjaar 2020 werkten bij het bureau van de Minister-President 22 medewerkers, een verschil van 125 minder dan de vorige Minister-President. Het daarmee bezuinigd bedrag is Afl. 9,4 miljoen, oftewel 83%. Hiermee heeft de Minister-President voldaan aan de afspraak gemaakt in het Regeerakkoord.

Bureau Minister-President	Eman 2017	Wever-Croes 2020	Verschil	
Aantal medewerkers	147	22	- 125	-85%
Totale salariskosten	11.323.300	1.881.596	- 9.441.704	-83%

Ook de overige kosten van het Bureau van de Minister-President zijn beduidend lager, de reis- en verblijfskosten, de kosten van voorlichting en promotie en de kosten in verband met lease van voertuigen. Zo is onder meer ook besloten om te besparen op de post 'voorlichting en promotie' door meer gebruik te maken van de diensten van BUVO.

De in 2020 gemaakte reis- en verblijfskosten zijn gerelateerd aan dienstreizen naar Nederland in verband met de onderhandelingen i.h.k.v. liquiditeitssteun. De dienstreis in februari naar Colombia, voor een audiëntie met President Duque van Colombia werd geheel privé bekostigd, omdat het mede in verband stond met het begeleiden van een familielid voor medische behandeling in Bogota.
Deze verlaging levert een besparing op van Afl. 1.005.259 vergeleken met 2017, oftewel 82% minder.

	2017	2018	Verschil 2017 en 2018	2019	Verschil 2017 en 2019	2020	Verschil 2017 en 2020
Reis en verblijfskosten	155.400	144.000		166.000		24.206	
Voorlichting en promotie	1.008.600	175.000		176.500		152.035	
Lease voertuigen	58.500	45500		41.000		41.000	
	1.222.500	**364.500**	**-858.000**	**383.500**	**-839.000**	**217.241**	**-1.005.259**
			-70%		**-67%**		**-82%**

HET DOEL IS OM IN

2030

VAN DE WERELD

EEN BETERE PLEK TE MAKEN,

OM **NIEMAND** ACHTER TE LATEN.

INTEGRITEIT

2

2.1: ALGEMEEN

Een van de speerpunten van het regeerprogramma van het Kabinet Wever-Croes 2017-2021 is het ontwikkelen en de uitvoering van een Integriteitsbeleid.
Dit beleid is gebaseerd op drie bouwstenen:

1. Bureau Integriteit, waar in 2018 een begin mee is gemaakt;
2. Integriteitskamer, waar in 2021 een begin mee zal worden gemaakt; en
3. Corporate Governance Code, waar in 2019 een begin mee is gemaakt.

In artikel 1, tweede lid, van de Landsverordening instelling ministeries 2018 is als één van de aangelegenheden die tot de zorg van dit ministerie behoort, genoemd: het waarborgen en bevorderen van de integriteit binnen de overheid en de aan de overheid verbonden instellingen en bedrijven.

Sinds november 2017 doet de Centrale Bank een survey naar corruptie. In 2019 zijn de resultaten gepubliceerd van een eerste 'corruption survey' die in 2017 was opgestart. De resultaten waren niet onverwacht, maar toch verontrustend. Toen vond 52% dat de corruptie op Aruba was toegenomen.

Een vervolgonderzoek is eind 2019 opgestart, welke tot min of meer dezelfde resultaten heeft geleid. Het derde onderzoek is in november 2020 gelanceerd.

De Regering juicht dit initiatief van de Centrale Bank toe aangezien het past in de visie van Kabinet Wever-Croes.

Om een meer diepgaand onderzoek te doen naar de staat van corruptie in Aruba, is met de Stichting Deugdelijkheid Bestuur Aruba in 2019 een overeenkomst gesloten om samen te werken aan een 'National Integrity System Assessment', conform de methodieken van Transparency International . Land Aruba, in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK), draagt de helft van de kosten ad. Afl. 100.000,00, en heeft zich verbonden om de aanbevelingen zo veel mogelijk te implementeren. Bedrijven uit de private sector hebben het ander deel van de kosten gedragen. De opdracht is door SDBA gegund aan Saxion Hogeschool.

Het onderzoek brengt in kaart de volgende pijlers binnen het Overheidsapparaat: Foundations, Anti-Corruptieprofiel en Anti-Corruptieactiviteiten. Naast een documentenanalyse worden per pijler interviews gehouden met zowel leidinggevenden als uitvoerende ambtenaren en externe deskundigen, om naast hoofdlijnen in wetgeving en beleid, de uitvoering in de praktijk beter zichtbaar te maken. Elke pijler vervult een eigen unieke rol in een goed functionerende democratie, maar het integriteitssysteem is pas krachtig wanneer ook de sociaal-culturele, sociaal-economische en politiek-institutionele fundering van het Land stevig is en iedere institutie (pijler) de eigen rol naar behoren vervult.

2.2: BUREAU INTEGRITEIT ARUBA (BIA)

Met de invoering en operationalisering van het Bureau Integriteit Aruba zal worden bijgedragen aan de implementatie van het UN Anti-Corruptieverdrag en eveneens aan de realisering van de UN SDG nr. 16 'Peace, Justice and Strong Institutions'. Het Bureau is bij landsbesluit van 26 oktober 2018 no.14 ingesteld en mw. Amalin Flanegin heeft als kwartiermaker gefungeerd tot 1 oktober 2019.

Voor de huisvesting is gezocht naar een pand die voldoet de specifieke huiscriteria die gesteld werden. Het pand is sinds 1 juli 2019 in gebruik.

De ter beschikkingstelling van mw. Jenny Croes eindigde op 1 augustus 2020. Het Bureau was op dat moment nog niet bemand met een hoofd van dienst en overig personeel. De indienstnemingen hebben langer op zich laten wachten door de uitdagingen op personeelsgebied, waardoor geen nieuw overheidspersoneel kon worden aangetrokken. De werving- en selectieprocedure werd weer opgepikt, echter leidde dit niet tot het vinden van geschikte kandidaten. Na gesprekken met verschillende kandidaten heeft de Klankbordgroep een bindend advies aan de Minister van Algemene Zaken uitgebracht waarna met ingang van 1 november 2020 mw. mr. Marielle Meaux aangewezen werd als hoofd van dienst. De formalisering van de benoeming van het hoofd van dienst van het Bureau zal bij landsbesluit geschieden na afronding van een veiligheidsonderzoek. Gedurende de eerste drie maanden, november 2020 tot en met januari 2021, is mw. Meaux ook belast met haar voormalige functie bij het DRH.

In december 2020 is de werving- en selectieprocedure naar het overige personeel weer van start gegaan en deze loopt thans nog.

Instelling van de Klankbordgroep Integriteit

Het doel van Klankbordgroep was het begeleiden, adviseren en het geven van feedback aan de Minister van Algemene Zaken omtrent het BIA. De Klankbordgroep bestond uit de Procureur-Generaal of een door hem aangestelde vertegenwoordiger, de directeur van de Veiligheidsdienst Aruba of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger, de directeur van de Centrale Accountantsdienst of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger, de directeur van het Departamento di Recurso Humano of een door hem aan te wijzen vertegenwoordiger en een vertegenwoordiger van de Minister van Algemene Zaken.

Wettelijk kader

De Minister heeft besloten om het BIA wettelijk te verankeren om de continuïteit en de zelfstandigheid van dit belangrijke bureau te garanderen. De CBA heeft het voorontwerp Landsverordening Bureau Integriteit Aruba (Lv BIA) en bijbe

Aan de hand van het voorontwerp Lv BIA wordt thans gewerkt aan de beschrijving van de processen/procedures

Communicatieplan
In 2020, in tegenstelling tot 2019, is niet veel geïnvesteerd in communicatie naar de bevolking toe, in verband met de COVID-19-pandemie en vanwege het feit dat er pas sinds 1 november 2020 een hoofd van dienst is aangesteld.

Het bewustwordingsproces over het thema integriteit zal in 2021 worden voortgezet.

In 2021 zal de nadruk worden gelegd op de operationalisering van het Bureau, de invoering van de landsverordening BIA, de werving van personeel, het opnieuw opstarten van het bewustwordingsproces, het geven van integriteitstrainingen en het openen van het meldpunt.

Om het belang van integer handelen te benadrukken in de maatschappij zal voorts een digitaal-symposium worden georganiseerd ter gelegenheid van de “International Anti-Corruption Day” op 9 december 2021, **“One Happy and Incorruptible Aruba”.**

2.3: CORPORATE GOVERNANCE

Op het gebied van de corporate governance code is in 2020 grote vooruitgang geboekt. Per 1 mei 2020 is de Commissie Corporate Governance ingesteld om de Minister van Algemene Zaken, Integriteit, Energie, Overheidsorganisatie en Innovatie te ondersteunen bij het voorbereiden en het implementeren van een nieuw wettelijk raamwerk voor de corporate governance van overheidsgelieerde entiteiten. Daarbij wordt voortgebouwd op het voorstel voor een Raamwerk Corporate Governance dat is opgesteld door de Centrale Bank van Aruba.

De Commissie heeft haar taak voortvarend opgepakt en heeft binnen twee weken na haar aanstelling een plan van aanpak aan de Minister voorgelegd. Dit plan en de bijbehorende begroting zijn op 18 mei 2020 goedgekeurd, waarna de Commissie aan de slag is gegaan.

De Commissie is ingesteld voor een initiële periode van één jaar. Deze tijd heeft de Commissie nodig om haar opdracht uit te voeren. De feitelijke implementatie van een Raamwerk Corporate Governance zal aanvangen na afronding van de initiële opdracht en zal veel meer tijd in beslag nemen.

De Commissie onderscheidt voor de uitvoering van haar opdracht de volgende fasen:

a. Het verzamelen en inventariseren van bestaande (Arubaanse en internationale) Corporate Governance documentatie en de daarvoor relevante (achtergrond)in formatie voor zover van belang voor de opdracht van de Commissie. Dit result eert in een Databank Corporate Governance Aruba.
b. Het analyseren van de in fase a verzamelde Arubaanse, Nederlandse en Nederlands-Caribische Corporate Governance wet- en regelgeving en het naar aanleiding daarvan opstellen van een voor het Land Aruba geldend Visie document corporate governance.
c. Het uitvoeren van een Nulmeting van de structuur en de werking van de corporate governance in Arubaanse overheidsgelieerde entiteiten.
d. Advisering over de normering van topinkomens bij in de publieke- en semipublieke

In dit kader heeft de Commissie inmiddels een inventarisatie en afbakening gemaakt van de organisaties die in het vervolgtraject als overheidsgelieerde entiteiten worden aangemerkt. De Commissie levert een gebundelde verzameling op van alle voor de opdracht relevante documentatie en (achtergrond)informatie. Deze verzameling kan ook door de Minister, de Centrale Bank van Aruba en andere door de Minister aan te wijzen derden, als naslagwerk worden gebruikt. Dit materiaal wordt elektronisch ter beschikking gesteld. Verwachte opleverdatum databank aan stakeholders: begin 2021.

Nulmeting corporate governance

In het najaar van 2020 heeft de Commissie onderzoek laten doen naar de actuele stand van de corporate governance bij overheidsgelieerde entiteiten. In het bijzonder is informatie verzameld over de toepasselijke en toegepaste wet- en regelgeving, en

Stappenplan voor de uitvoering van het Visiedocument en het Protocol Corporate Governance.

Dit onderdeel betreft adviseren over een roadmap voor de vaststelling, invoering en implementatie van het definitieve Raamwerk Corporate Governance. In dit kader zal de Commissie, naast het stappenplan, begin 2021 de volgende producten opleveren:

- een concept-Landsverordening Corporate Governance
- een concept-Code Corporate Governance, en
- een concept-handboek Corporate Governance.

Advisering inzake wettelijk normeren topinkomens publieke- en semipublieke sector

Als extra taak is de Commissie medio 2020 gevraagd om te adviseren met betrekking tot de normering topinkomens en de introductie van een Wever-Croes Norm. In het kader van de door Aruba aan Nederland gevraagde liquiditeitssteun waarmee de economische effecten van de COVID-19-crisis kunnen worden opgevangen, zijn door Nederland voorwaarden gesteld. Verzoeken zijdens de regering om haar bij de beoordeling hiervan bij te staan hebben implicaties gehad op de werkzaamheden van de Commissie en hebben deze werkzaamheden ook uitgebreid.

Zo is Aruba in het kader van de tweede tranche liquiditeitssteun door Nederland gevraagd: *“Om vóór 1 juni aan te geven hoe zij de topinkomens in de (semi)publieke sector gaat beperken tot 130 procent van het salaris van de Minister-President.”*

De Commissie is gevraagd om hier met de grootste urgentie over te adviseren en heeft op 23 mei 2020 ter zake een spoedadvies uitgebracht.

Het introduceren van een wettelijke norm is een gecompliceerde aangelegenheid en kent vele facetten. Zo heeft de Commissie conform de aan haar opgedragen wettelijke taak, gevraagd en ongevraagd, diverse vervolgadviezen uitgebracht, die bouwstenen bevatten voor de nieuw op te stellen Landsverordening normering topinkomens publieke- en semipublieke sector. Deze zijn in de volgende opsomming vermeld.

Overzicht van in 2020 door de Commissie Corporate Governance uitgebrachte adviezen.

Invoering Wever-Croes Norm.

1. Spoedadvies normering topinkomens in de (semi)publieke sector, dd. 23 mei 2020. Dit advies is op 26 mei 2020 (BE-37/20) door de ministerraad goedgekeurd, “met dien verstande dat de implementatie, inclusief gedoogtermijn (3 jaar) en afbouwregeling (2 jaar), 5 jaar in plaats van 7 jaar zal duren”.

2. Vaststelling Wever-Croes Norm. Advies aangeboden aan de ministerraad op 13 juli 2020 door tussenkomt van de Minister-President. Dit advies is op 21 juli door de ministerraad goedgekeurd. Vraagpunten met betrekking tot de component ‘pensioen’ zijn in het vervolgadvies van 26 juli 2020 opgenomen.

3. Invoering Wever-Croes Norm in de publieke- en semipublieke sector. Advies aangeboden aan de ministerraad op 26 juli 2020 door tussenkomst van de Minister-President. In dit advies doet de Commissie voorstellen voor een deugdelijke verankering van de Wever-Croes Norm alsmede voorstellen voor vrijwillige medewerking van de huidige topfunctionarissen aan de invoering van deze norm. Dit advies is door de ministerraad op 28 augustus 2020 (BE-52/20) goedgekeurd.
4. Positionering Commissie Corporate Governance in het licht van recente ontwikkelingen, d.d. 3 augustus 2020. In deze brief adviseert de Commissie om te overleggen met de RMR inzake dubbelingen tussen de Landenpakketten die op 6 juli 2020 door de RMR aan Aruba zijn aangeboden alsmede het concept Masterplan 'Repositioning Our Sails' van 27 juli 2020 en de taakopdracht van de Commissie.
5. Analyse ontwerp-Landsverordening normering topinkomens dd. 29 september 2020.
6. Benchmark bezoldiging en pensioen Ministers-President in de Caribische landen en in Nederland d.d. 5 oktober 2020.
7. Doorlichting topinkomens in de publieke- en semipublieke sector d.d. 11 november 2020.
8. De wettelijke normering van topinkomens: reactie op brief DWJZ van 6 november 2020 (DJWZ 20-091) inzake de Landsverordening normering topinkomens, d.d. 12 november 2020.
9. Versobering pensioenen politieke ambtsdragers d.d. 3 december 2020.

Corporate Governance.

10. Plan van aanpak introductie Corporate Governance overheidsgelieerde entiteiten Aruba, d.d.13 mei 2020. Aangeboden op 14 mei 2020 en goedgekeurd door de Minister-President d.d. 18 mei 2020.
11. Advies aan de Minister-President, inzake benoeming leden Raad van Commissaris bij de Terminal di Energia Aruba d.d. 9 juni 2020.
12. Corporate Governance in Aruba. Resultaten van de nulmeting Corporate Governance uitgevoerd door de Commissie Corporate Governance. Aangeboden aan de MinAZ op 2 november 2020. Dit rapport wordt in januari 2021 gepubliceerd.
13. Visiedocument Corporate Governance Aruba. Uitdagingen en oplossingskeuzes voor de versterking van de corporate governance in de publieke- en semipublieke sector d.d. 14 november 2020. Bij dit document is tevens een Protocol voor de versterking van de corporate governance bijgesloten. Het is de bedoeling dat dit vooruitlopend op de tot stand te brengen Landsverordening corporate governance, bij landsbesluit wordt vastgesteld.

2.4: INTEGRITEITSKAMER

De Minister heeft de Commissie versterking democratisch bestel met de taak van de instelling van de Integriteitskamer belast. De randvoorwaarden voor de inbedding van de Integriteitskamer volgen uit een eerste advies van Raad van Advies inzake de instelling en inbedding van een Integriteitskamer. Volgens het advies is voor het welslagen van een Integriteitskamer een integraal integriteitsbeleid nodig en er dienen integriteitsbevorderende maatregelen genomen te worden.

De betrokkenheid van de Commissie versterking democratisch bestel is noodzakelijk, maar de Commissie kon nog niet starten met de voorbereidingen voor een landsverordening ter instelling van de Integriteitskamer. Omdat de Integriteitskamer een zogenaamd vast college van advies zal worden dat zijn constitutionele basis heeft in Hoofdstuk IV van de Staatsregeling van Aruba, behoeft voor de instelling van een Integriteitskamer de Staatsregeling niet te worden gewijzigd: deze kent immers al een basis voor dergelijke colleges. Dit maakt het wetgevingstraject eenvoudiger. In 2021 worden middelen beschikbaar gesteld voor het opstarten van dit traject.

2.5: INITIATIEF VAN DE STATEN: OMBUDSMAN, LANDSVERORDENING SCREENING, LANDSVEROR DENING FINANCIERING POLITIEKE PARTIJEN

De Staten van Aruba hebben op zich genomen om een deel van het integriteitstraject uit te voeren. De Staten hebben drie ontwerp landsverordeningen opgesteld, die in 2002 zijn behandeld, en waarvan twee in 2020 zijn aangenomen. Het gaat om de Landsverordening Ombudsman en de Landsverordening financiering politieke partijen. De landsverordening screening politieke ambtsdragers is nog in behandeling en wacht op nader advies van de Directie Wetgeving en Juridische Zaken. In 2021 zal ook dit traject afgerond worden.

2.6: OECD/UNDP GOVERNANCE HUB

De betrokkenheid van Aruba bij het UNDP- en OECD-project op de Governance HUB (SDG16) is voortgezet. De contacten met de OECD begin 2020 waren intensief met de bedoeling om via het “Government Hub Initiative” concrete manieren te vinden om een project omtrent deugdelijk bestuur met de regering van Aruba te starten.

Projectbeschrijvingen voor een project uitsluitend voor Aruba of voor een regionaal project werden ontwikkeld om commitment en fondsen veilig te stellen. In de tussentijd, is de aandacht en energie gericht op het verzachten van de pandemie en op herstel en aan het einde van 2020 is het contact geïntensiveerd. Er wordt nu overwogen om een regionaal evenement te organiseren die fondsen kan genereren voor het uitvoeren van het project omtrent deugdelijk bestuur.

INTEGRITEIT

IS HET JUISTE DOEN,

WETEND DAT

NIEMAND ZAL WETEN

OF JE HET AL

DAN NIET HEBT GEDAAN.

OVERHEIDSZORG 3

De werkzaamheden op dit gebied zijn enorm. Het betreft de reguliere werkzaamheden, alsmede de werkzaamheden in het kader van het Beleidsplan Verlaging Personeelskosten (BVP).

3.1: BELEIDSONTWIKKELING

De nadruk lag op de behersing van de doorvoering van het BVP en het rapporteren hieromtrent in de kwartaal uitvoeringsrapportage. De belangrijkste aspecten hiervan waren:

a. De verdere matiging van indienstnemingen van personen in dienst van Land Aruba;

b. De beperking van vervanging van ambtenaren bij uitstroom, pensionering;

c. De verdere plaatsing van non-actieven uit de overtolligheidspoel, van 27 personen op 1 januari 2020 tot 18 personen per 31 december 2020

d. De aanpak overwerkproblematiek, met inachtneming van de aanbevelingen van het Caft en CARTAC;

e. De aanpak van de ziekteverzuimproblematiek;

Een nadere uiteenzetting van het BVP gerelateerde resultaten worden uitvoerig gerapporteerd in de Uitvoeringsrapportage voor het vierde kwartaal van 2020. In het algemeen kan gesteld worden dat de inspanningen hebben geleid tot positieve resultaten.

De personeelskosten in 2020 zijn verlaagd van Afl. 475 miljoen per 1 januari 2020 tot Afl. 427 miljoen per 31 december 2020, of te wel met Afl. 48 miljoen, 10%.

Voorts is in 2020 gewerkt aan het opstellen van beleid voor doorvoering van een integraal beoordelingssysteem; er is ook gewerkt aan een concept landsbesluit en een handleiding ter implementatie van dit beleid. Dit beleid en overige documenten zullen begin 2021 ter goedkeuring aan de ministerraad worden aangeboden.

Er zijn in 2020 63 beleidsadviezen opgesteld en uitgeboekt; de meest belangrijke adviezen waren:
- integraal salarisstructuur voor executieve diensten;
- pensioenvoorziening voor arbeidscontractanten;
- aanscherping en doorvoering integraal ziekteverzuimbeleid;
- vertraging bevordering bij langdurig AO;
- aanvulling omzetting dienstverband;
- subsidiering personeelskosten geestelijken;
- herziening maaltijdvergoeding;

Administratieve organisatie en interne controle (AO/IC)
De interne controleprocedures en de administratieve organisatie van het DRH zijn herzien en herschreven ter verbetering van met name de kwaliteit van de dienstverlening. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van een IC/IB/AO-handboek. Ook is een template opgesteld van de IC/IB/A-handboek, dat naar alle diensten is verstuurd voor een coherente opstelling hiervan.

E-government projecten
Er is ook aandacht geschonken aan verdere digitalisering van processen zoals:
- nieuwe E-forms ter indiening van verzoeken door diensten;
- werken met service desk;
- digitale aanlevering van werknemers gegevens aan AZV;
- digitaal verwerken van loonverminderingsverzoeken;
- uitbreiding intranet voor interne werkzaamheden.

3.2: FORMATIE EN ORGANISATIEZAKEN

De inspanningen om instelling en formatie van diensten en directies te actualiseren en moderniseren zijn in 2020 voortgezet. In 2020 is ongeacht de social distancing en het aangepast werken, de herziening van diverse formatierapporten van bestaande diensten voortgezet als ook nieuwe diensten afgerond of in het proces. Het betreft de volgende diensten:

Nieuw en gereed
Bureau Medicinale Cannabis Aruba (BMCA)
Directie voor Innovatie (DVI)
Dienst Uitvoering Onderwijsfinanciën (DUO)

Nieuw in voortgang
Bureau Voor- en Naschoolse Opvang

Herziening formatierapporten en gereed
Directie Economische Zaken, Handel en Industrie
Unesco
Bureau Sostenemi
Dienst Huur- en Consumentenzaken
Bureau Trai Merdia
Bureau Interne Diensten

Herziening in voortgang
Bureau Guarda Nos Costa
Migracion Aruba
Dienst Landmeetkunde en Vastgoedregistratie
Bureau Landsbemiddelaar
Directie Voogdijraad
Directie Infrastructuur en Planning
Directie Scheepvaart
Directie Luchtvaart
Directie Volksgezondheid
Centraal Bureau voor de Statistiek
Directie Cultuur
Secretariaat van de Sociaal Economische Raad (SER)
IBISA
Departamento Recurso Humano (DRH)

3.3: COVID-GERELATEERDE ZAKEN

3.4: INDIVIDUELE RECHTSPOSITIEZAKEN

Naast dit alles, is ook gewerkt aan de individuele rechtspositieadvisering, juridische aangelegenheden zoals rechtszaken, en de payroll-gerelateerde zaken.
De werkvoorraad per 1 januari 2020 was 1968 en per 31 december 2020 1326. Er zijn in 2020 6567 stukken betreffende personeelsaangelegenheden afgehandeld en uitgeboekt.

In het jaar 2020 hebben 142 personen de dienst verlaten, en 59 van de daardoor opengevallen vacante functies zijn daarne weer vervuld.

Van de 142 personen die de dienst hebben verlaten betreft

- 5% overlijden
- 9% disciplinair ontslag
- 17% einde van hun contract (incl opzegging contract en niet behalen van een opleiding)
- 17% VUT
- 23% pensioengerechtigde leeftijd
- 28% op eigen verzoek

3.5: NON-ACTIEVEN

De visie van Kabinet Wever-Croes is om het aantal non-actieve personen, in de zgn. “overtolligheidspoel”, terug te brengen op 0.

Per 1 januari 2020 was het aantal 27, en per 31 december 2020 was het aantal gedaald tot 18.

Inmiddels zijn 9 personen geplaatst in de taskforces van het crisis team, en zijn dus nog 9 personen in de overtolligheidspoel, waarvan 5 moeilijk plaatsbaar zijn. Aan het begin van Kabinet Wever-Croes waren er 82 personen in de overtolligheidspoel, vandaag zijn dat er 9.

Vergeleken met de stand per 1 januari 2018, 82 betekent een verlaging van 89%.

LEID MENSEN GOED GENOEG OP
ZODAT ZE KUNNEN
VERTREKKEN.
BEHANDEL ZE GOED GENOEG,
ZODAT ZE DAT
NIET HOEVEN TE DOEN.

INNOVATIE

4

Het kabinet Wever-Croes voert een integraal innovatiebeleid waar de mens centraal staat. In dit verband werkt het Ministerie nauw samen met De Stichting Aruba Futura Foundation (Futura innovatie-lab). Futura innovatie-lab houdt zich bezig met het uitvoeren van specifieke innovatieprojecten in opdracht van het Ministerie van Algemene Zaken en wordt mede ondersteund door het innovatieteam van het Ministerie.

Inspanningen om te innoveren geschieden elke dag door alle diensten en directies. Noemenswaardig in dit kader is de digitalisering van de procedure tot het toekennen van de nieuwe rijbewijzen, die sinds december 2020 door Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister wordt uitgereikt. Door de overname door DBSB en door de digitalisering is de veiligheid en betrouwbaarheid van het rijbewijs aanzienlijk verhoogd, alsmede de nauwkeurigheid waarmee het rijbewijs worden opgesteld. Er moet digitaal een afspraak worden gemaakt, en de wachttijden zijn aanzienlijk kleiner geworden.

Hierna volgt een samenvatting van de belangrijkste innovatieprojecten en -initiatieven die Futura onder zich had in 2020.

4.1: E-GOVERNMENT

De focus van e-Government is het verbeteren van de serviceverlening aan de burger, en het verbeteren van de ervaring van de burger met strategisch belangrijke openbare diensten.

Met de publicatie van de e-Government Road Map begon in 2020 de eerste fase van de standaardisatie en digitalisering van kernprocessen binnen de overheid. Dit meerjarige proces zal de efficiëntie en transparantie binnen openbare diensten vergroten. Het toegenomen belang van het e-Government project werd nog duidelijker tijdens de crisis, en daarom werd het werk op dit gebied versneld. Futura heeft, samen met de door de regering ingestelde e-Government commissies, in december 2020 een 'Pilot Project' gestart voor een gelokaliseerd interoperabiliteitsplatform (Interoperability Framework).

Samenwerking met Aruba Youth Impact Café

Aruba Youth Impact Café word geleid door de Heart-Centered Leadership Foundation (hierna: HCLF). Het programma richt zich op kwetsbare jongeren en zet de nadruk op 'Design Thinking' voor het bedenken van creatieve oplossingen voor uitdagingen in de samenleving. In 2020 was de focus op digitalisering van de workshops en lezingen in verband met de COVID-crisis.

Samenwerking met Happy to Give Back

Futura werkte samen met het Happy to Give Back-initiatief door kleur polsbandjes te introduceren als een oplossing en bewustmakingscampagne voor hoe je sociale afstanden communiceert.

4.3: TALENT

Talentcultuur en retentie met een focus op de vaardigheden die nodig zijn in een toekomstige beroepsbevolking is de sleutel tot het ontwikkelen van een ecosysteem

Het opleiden van de leraren 'trainers' zorgt ervoor dat kennis wordt overgebracht en gedeeld op Aruba tussen meerdere leraren. We zijn al getuige geweest van verschillende train-de-trainer sessies na dit missie en dit resulteert in een exponentiële groei in ICT-geletterdheid onder de docenten in Aruba.

Train the Trainers - SKOA ICT Coaches

De lopende e-Learning pilots en het Train the Trainers-programma met SKOA waren een groot succes in 2020. De ICT-coaches van SKOA hebben deelgenomen aan talloze 'Classroom VR'-trainingssessies gedurende het jaar. Tijdens deze sessies werden 'Virtual Reality-goggles', -apparatuur en leerinhoud die voor de e-Learning pilots waren aangeschaft, gebruikt door de ICT-coaches van SKOA om andere docenten te leren hoe ze de innovatieve apparatuur in de klaslokalen op hun basis-

4.4: ONDERNEMERSCHAP

Een sleutelelement van een bloeiend innovatie-ecosysteem is de aanwezigheid van succesvolle ondernemers. Het doel is om een ondernemersmentaliteit te creëren en te stimuleren, en het ondernemingsklimaat voor startups en het MKB te verbeteren.

100 Innovations Project

100 Innovations is een jaar-lang nationaal initiatief met het doel om 100 Innovatieve Ideeën te identificeren aan het einde van het jaar 2020. Het doel is om vertrouwen te creëren onder participanten dat hun ideeën waardevol zijn. Onder begeleiding van belangrijke stakeholders en deskundigen kunnen participanten hun ideeën verder ontwikkelen met het doel om bestaande problemen voor het Arubaanse gemeenschap op te lossen. In totaal werden er 112 ideeën gedeeld en 54 ideeën werden verbonden met experts in het veld om hun ideeën uit te werken tot een uitvoerbaar plan.

100 Innovations Academy

Voor Oranjestad zijn er verschillende activiteiten georganiseerd zoals movie nights en verschillende carnavalacties in samenwerking met winkels in de binnenstad. Door de pandemie was de focus meer op het opzetten van een nieuwe stichting die het beheer van Oranjestad zal overnemen, namelijk Stichting Centro Beheer Oranjestad. Dit hield onder ander in geschikte kandidaten zoeken om toetreden tot het bestuur en afronden van het bedrijfsplan.

Verder, als resultaat van de verschillende bewustwordingsprojecten en onderzoeksprojecten dat AREA heeft gedaan in 2019 en 2020, zijn er verschillende nieuwe ondernemingen ontstaan in de binnenstad, boven verdiepingen die nu appartementen zijn geworden, en nieuwe ‘boutique’ winkels aan het eind van de winkelstraat Caya Betico Croes.

Het AREA project voor binnenstad Oranjestad zal in 2021 volledig door de Stichting Centro Beheer Oranjestad worden overgenomen.

4.6: INNOVATIE TIJDENS DE COVID-19-CRISIS

In de weken voorafgaand aan de COVID-19-crisis en het eerste bevestigde coronavirusgeval op Aruba anticipeerde en bereidde Futura zich voor op een mogelijke COVID-19-impact. In overleg met stakeholders heeft Futura haar prioriteiten verlegd om zich te concentreren op het ondersteunen van de regering en stakeholders tijdens de vroege en moeilijkste fasen van de crisis.

Omdat Futura een digital-first-organisatie is, kon het snel uitgroeien tot een crisis innovatielab toen de crisis toesloeg. Het Futura-team, gebruikmakend van bestaande middelen, had mankracht geleverd waar overeengekomen, om de regering te ondersteunen in deze tijd van nood in het belang van het Arubaanse volk.

De initiatieven waren breed, met name: opzetten van een Crisis Innovation Lab ter algemene ondersteuning en projectmanagement van verschillende overheidsprojecten, steun aan de DVG (crisiscoördinator en technisch apparatuur), samenwerking voor de totstandkoming van de Quarantaine-app DVG / Setar, instellen van de Mo-B Lab en B-Labs voor productie van 'PPE' voor zorgverleners en 'frontliners', tablets voor bejaardenhuizen, COVID-19 Data Dashboard voor het crisisteam, advies inzake digitalisering in verband met onderwijs in tijden van COVID, bewustmakingscampagnes, innovatief projectmanagement Loonsubsidie, onderzoek inzake mogelijkheden Telemedicine.

4.7: DIRECTIE VOOR INNOVATIE

In 2019 zijn de werkzaamheden gestart met betrekking tot het instellen van een directie voor innovatie. Het project is nu in de laatste fase zodat de Directie voor Innovatie begin 2021 ingesteld kan worden. Zodra operationeel, zal de Directie voor Innovatie de coördinatie van het e-Governmentproject, alsmede de coördinatie van de uitvoering van het Masterplan Repositioning Our Sails overnemen.

BESTAANDE PROBLEMEN OP DEZELFDE
WIJZE PROBEREN OP TE LOSSEN,
LEVERT **HETZELFDE** RESULTAAT OP.
DAAROM IS INNOVATIE BELANGRIJK.
INNOVATIE IS HET ZOEKEN
NAAR NIEUWE OPLOSSINGEN
VOOR BESTAANDE PROBLEMEN,
OM **ANDERE** RESULTATEN TE KRIJGEN.

ENERGIE

5

5.1: NATIONAAL ENERGIEBELEID

Energie is van vitaal belang voor Aruba vanwege haar grote invloed op de samenleving en de economie. Energie en drinkwater (geproduceerd met energie) zijn basisbehoeften en spelen een rol in bijna alle maatschappelijke en economische activiteiten. De kostprijs van energie is een sterke bepalende factor voor de macro-economische en sociaal-economische ontwikkeling van het eiland.

In 2019 maakte Aruba voor 83% van haar elektriciteitsopwekking en vrijwel al het wegtransport gebruik van fossiele brandstoffen. De resterende 17% aan elektriciteit werd opgewekt met behulp van windmolens en zonnepanelen. De afgelopen jaren had de lokale brandstoffenimport een waarde van Afl. 250 tot 300 miljoen per jaar. De totale emissie van de energie- en transportsector over de afgelopen jaren was ruwweg 8 mT CO2 per capita/jaar.

De grote afhankelijkheid van fossiele brandstoffen heeft tal van consequenties zoals negatieve effecten voor energiezekerheid, de betalingsbalans, de deviezenreserve, de noodzaak om de volatiliteit in de inkoopprijs van fossiele brandstoffen te mitigeren en de uitstoot van broeikasgassen zoals CO2 die nadelig zijn voor het milieu. Het is evident dat Aruba haar afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zo snel mogelijk dient te verminderen door een transitie naar lokaal opgewekte hernieuwbare energie.

De centrale vraag die ten grondslag ligt aan het energiebeleid is hiermee "hoe Aruba nu en op de lange termijn zoveel mogelijk onafhankelijk van externe factoren kan voorzien in haar eigen energiebehoefte en welke afwegingen hiertoe gemaakt dienen te worden om te komen tot een betaalbare en zoveel mogelijk betrouwbare en duurzame energievoorziening; en waarbij wordt bijgedragen aan een schoner milieu, mitigatie van klimaatverandering en bestendigheid van de economie".

Om de afweging tussen betaalbaar, betrouwbaar en duurzaam te maken is het nodig beleidsprioriteiten vast te stellen. Deze worden afgeleid uit een analyse van de invloed van de energiesector op haar externe omgeving en maatschappelijke problemen die daarmee samenhangen. Hieruit komen de volgende factoren voort:

- **Economie:** het bijdragen aan het verbeteren van de betalingsbalans en econo-

Het nationale energiebeleid wordt daarom verankerd in de volgende visie:

- Het waarborgen van toegang tot betaalbare, betrouwbare en schone energie voor alle Arubaanse burgers, bedrijven en bezoekers;
- De energievoorziening van Aruba wordt uiterlijk per 2050 klimaatneutraal en zelfvoorzienend middels lokaal opgewekte hernieuwbare energie zonder concess ies te doen aan betaalbaarheid en betrouwbaarheid. De kritische succesfactoren hiervoor zijn technologische innovaties en het bereiken van sociaal- en ecologisch acceptabele oplossingen voor de inpassing van hernieuwbare energie;
- Aruba ondergaat een inclusieve energietransitie waarin burgers en bedrijven zeer bewust omgaan met elektriciteit en water, er sprake is van verduurzaming van de bebouwde omgeving en er een verschuiving plaatsvindt naar elektrische mobiliteit. Bij nieuwe industriële ontwikkeling is er sterke aandacht voor energie-efficiënte en het beperken van emissies;
- De energiesector draagt hiermee bij aan de algehele duurzame ontwikkeling van Aruba en in het bijzonder aan verbetering van de koopkracht, bestendigheid van de economie, de deviezenvoorraad en een schoner milieu.

Nationale doelstellingen en streefcijfers:

- Reductie CO2-uitstoot met ten minste 45% (peiljaar 2010 tot aan 2030, excl. raffinaderij effecten); dit in aansluiting op het doel van de VN om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5° Celsius. Streven naar klimaatneutraliteit per uiterlijk 2050 in aansluiting op de Overeenkomst van Parijs;
- Verhoging aandeel hernieuwbare energie van ongeveer 20% in 2020 naar 35% per 2024 en minimaal 50% per 2030;
- Terugdringen van het gebruik van zware stookolie (HFO) voor elektriciteitsproduc tie van 3.679 Bbl/dag (2018) naar ongeveer 2.800 Bbl/dag na efficiëntieverbetering (RECIP4/SWRO3-projecten) bij de nutsbedrijven; en bij meer dan 40% hernieuw-bare energie verdere verlaging hiervan naar onder de 2.000 Bbl/dag per uiterlijk 2030;
- Verhoging energie-efficiëntie bedrijven, en huishoudens en andere organisaties met 15% vanaf 2020 tot aan 2030; en
- Verhoging aandeel elektrische voertuigen naar minimaal 15% van het aantal personenauto's per 2030.

Voornaamste maatregelen:

- Importverbod op traditionele inefficiënte verlichting en -koelapparatuur (nader te specificeren);
- Introductie van richtlijnen voor verduurzaming van de bebouwde omgeving.
- Participatie burgers en maatschappelijke partijen bij wind- en zonne-energie-projecten;
- Herevaluatie van de quota voor decentrale opwek door huishoudens en bedrijven.
- Introductie nultarief invoerrechten op elektrische voertuigen voor periode 2021-2025 en handhaven invoerrechtentarief van 12% voor hybride auto's;

- Sterke aandacht voor energie-efficiëntie, het beperken van emissies of mogelijke CO2-afvang bij nieuwe industriële ontwikkeling, inclusief de raffinaderij;
- Programma voor bestrijding energiearmoede;
- Programma voor verduurzaming overheid (energiebesparing overheidsgebouwen);
- Instellen van een effectief regelgevingskader voor de energiesector; en
- Vervolgstudie naar de mogelijkheden en haalbaarheid van een versnelde decarbonisatie ambitie voor 2030 in aansluiting op de Overeenkomst van Parijs.

Er wordt een uitvoeringsprogramma ingesteld voor implementatie van het energie-beleid. Tevens wordt er een monitoring functie gedefinieerd aangaande de voortgang van de energietransitie conform methodieken van de SDG's.

5.2: RAFFINADERIJ

Op 30 april 2020 werd eindelijk een beëindigingscontract met Citgo ondertekend, nadat op 9 oktober 2019 een Memorandum of Understanding ("MoU") ter zake was getekend met CITGO. Dit avontuur heeft de RDA toch wel veel financiële schade opgeleverd in de vorm van gederfde lease-inkomsten en Land Aruba zelf aan de niet gerealiseerde begrotingsinkomsten zoals deze geprojecteerd waren.

De onderhandelingscommissie had vanaf het begin een duidelijke opdracht gekregen van de Regering dat het een conditio sine qua non was dat de werknemers van CITGO geen schade mochten leiden als gevolg van de beëindiging van de contracten met CITGO. Na soms moeilijke onderhandelingen heeft CITGO uiteindelijk de werknemers betaald dat hen rechtens toekwam. Dit had op zich een belangrijk voordeel. De werknemer bleef niet in de onzekerheid wat er met hem zou gebeuren bij een eventuele bedrijfsovername.

Een ander bijkomend voordeel van het feit dat de werknemers volledig zijn schadeloos gesteld eerst dat de nieuwe operator niet met een financiële post van overgenomen werknemers met vele dienstjaren wordt overnemen.

Al in februari 2020 is de olieoverslagterminal aan de Refineria di Aruba NV (RdA) overgedragen. De RdA kon echter past na de ondertekening van het beëindigingscontract met een fast-track tender beginnen om geïnteresseerden aan te trekken voor de terminal. Aan het einde van deze tender was een 3-tal geïnteresseerden overgebleven.

Degene met wie uiteindelijk een contract werd ondertekend bleef achteraf in gebreke waardoor het contract wordt opgezegd. Een korte tijd daarna werd er een nieuwe geïnteresseerde gevonden. De RdA begon meteen met de onderhandelingen en het is zover dat nog in januari 2021 een contract voor de olie-overslagterminal zal worden ondertekend.

Beleidsuitgangspunten

Als uitgangspunt had de regering voor het volgende beleidsposities gekozen:

• **Economie en Arbeid:** de toekomstige activiteiten op korte en lange termijn moesten gericht zijn op het leveren van een belangrijke bijdrage aan de Arubaanse economie op het gebied van de groei van het BNP, arbeidsmarktontwikkeling en verbetering van de betalingsbalans; aldus zoveel mogelijk bij te dragen tot economische diversificatie en economische veerkracht.

Economisch herstel en groei worden zeer noodzakelijk geacht om de overheidsinkomsten te verhogen, de staatsschuld af te lossen en de last van de aflossing van leningen te verminderen en uiteindelijk een evenwichtige begroting te realiseren om nieuwe duurzame overheidsinvesteringen mogelijk te maken in het belang van het maatschappelijk welzijn.

• **Milieu, gezondheid en veiligheid:** toekomstige activiteiten moesten de bestaande milieuwetgeving en -voorschriften in acht nemen, anticiperen op milieuwetgeving in ontwikkeling (bijvoorbeeld ROPV) en de beste praktijken van de industrie op het gebied van gezondheid, milieu en veiligheid (HSE) in acht nemen. Een algemene doelstelling hierbij was het nastreven van "Clean GDP".

• **Buitenlands beleid:** de toekomstige activiteiten moesten te allen tijde het buitenlands beleid van het Koninkrijk der Nederlanden in acht nemen en rekening houden met de economische en handelssancties die gehandhaafd werden door het Amerikaanse Office of Foreign Assets Control (OFAC). De toekomstige investeerders zouden ook worden gescreend door de nationale veiligheidsautoriteiten (VDA, Interpol) van Aruba.

• **Energiezekerheid:** het waarborgen van brandstofzekerheid (lokale levering van benzine, diesel, vliegtuigbrandstoffen en HFO) werd van cruciaal belang geacht voor de werking van de Arubaanse economie en samenleving. De regering en de RdA zouden daarom streven naar een brandstofinvoerketen die zoveel mogelijk onafhankelijk was van toekomstige buitenlandse investeerders.

Toekomstige richting:

In overleg met RdA gaf de regering de volgende onmiddellijke richting met betrekking tot de Aruba Refinery:

• **Overslag:** als gevolg van de wereldwijde COVID-19-crisis, was er een zeer sterke internationale vraag naar ruwe olie opslagcapaciteit. De regering en de RdA waren het erover eens dat RdA via TdEA de olieoverslagfaciliteit zelf zou exploiteren (d.w.z. 'tanklease'). Het doel hiervan was het genereren van inkomsten voor RdA en de Arubaanse economie.

- De installaties van de raffinaderij en andere terreinen: de Regering en de RdA waren overeengekomen om zo spoedig mogelijk het proces te starten om op tot de toekomstige bestemming te komen en het terrein rond de raffinaderij te hergebruiken (met uitzondering van overslag). De regering en de RdA presenteerden drie opties:

  1) hervatting van de olieverwerking met bestaande installaties en/of modernisering daarvan;
  2) aanvullende gerelateerde industriële ontwikkelingen op locaties die nog beschikbaar zijn op het terrein van de raffinaderij, zoals LNG-overslag, petrochemische faciliteiten, alternatieve schone industrie, hernieuwbare energie, enz.;
  3) nieuwe industriële ontwikkelingen ter vervanging van bestaande installaties.

- Voor het verkennen van de drie bovenstaande opties werden er twee parallelle Requests for Expression of Interes

• In zicht van het integriteitsbeleid, van de regering zal te zijner tijd het bovengenoemde proces aan de Integriteitskamer worden voorgelegd zodra de kamer is ingesteld.

Contingencyplan

Terwijl het bovengenoemde proces zich ontwikkelt, zal een onderhoudsplan voor raffinaderij worden uitgevoerd door RdA om de faciliteiten te preserveren. Bovendien zal de regering via FMSA en TdEA een contingencyplan uitvoeren om de brandstofvoorziening voor de lokale markt te garanderen. Dit plan zou worden uitgevoerd aanvullend op de bovengenoemde overslagactiviteiten.

Procesverloop

Op 18 juni 2020 werden REOI's gepubliceerd. Het proces zou geheel elektronisch verlopen. Alle relevante informatie en nodige links om toegang te krijgen tot de informatie inzake de REOI's werden gepubliceerd op de webpagina van de Kabinet Wever-Croes. De internationale media op het gebi

Begin Fase 2

Op 15 september hebben zowel de 10 geïnteresseerden van REOI-1 als de 7 van REOI-2 een uitnodiging gekregen om een binding offer te doen. De overige geïnteresseerden die een dergelijke uitnodiging niet hebben gekregen, kregen ook op 15 september 2020 een dankbrief voor de belangstelling die zij hebben getoond in REOI-1 en REOI-2. Van deze geïnteresseerden zijn de bestanden bewaard omdat zij eventueel in de toekomst gebruikt kunnen worden voor andere relevante activiteiten, zoals de ontmanteling dan wel voor andere milieu en/of ecologische aspecten. Vervolgens heeft RdA op 21 september 2020 een Data-room gemaakt waar de geïnteresseerden alle technische informatie van de raffinaderij en de installaties konden bestuderen.

De geïnteresseerden die voor Fase 2 een uitnodiging hebben gekregen, moeten in principe naar Aruba moeten komen om de installaties te zien om een bindi

Met betrekking tot REOI-2 kan gesteld worden dat de belangstelling zeer divers was. De verschillende geïnteresseerden hebben plannen gepresenteerd voor onder meer: de ontmanteling van de raffinaderij, het ontwikkelen van verschillende types van duurzame industrieën, van Aruba een duurzaam circulair eiland maken, het ontwikkelen van jachthavens, residentiële zones en luxe appartementencomplexen ontwikkelen, hotels, grote opslagplaatsen bouwen, sportvelden aanleggen

Ondanks het feit dat de RdA nu met de 2 bovengenoemde bedrijven aan slag gaat, betekent het niet dat de plannen die naar voren zijn gebracht in verband met REOI-2 niet in acht worden genomen. De plannen die hier naar voren zijn gebracht, indien geïmplementeerd, zullen pas na een periode van 5 à 10 hun eerste bijdrage leveren aan het versterken van de Arubaanse BNP. De 2 hierboven genoemde bedrijven zu

Vooruitzicht 2021

De olie- en gasindustrie is als een van de zwaarste door de pandemie getroffen industrieën. Hierdoor hebben veel petroleumondernemingen hun budgetten voor exploratie sterk moeten beperken in 2020. Echter, vanaf aankondiging van een vaccinatie hebben olieprijzen zich langzaam maar zeker weten te herstellen.

De komst van de energietransitie is een feit, maar olie zal de komende tientallen jaren wereldwijd alsnog de voornaamste vorm van energie blijven. Om aan de vraag te blijven voldoen dienen petroleumondernemingen hun reserves aan te vullen en bij te houden en zal een herstellende olieprijs meer vertrouwen geven om de exploratiebudget te verruimen.

Ondanks de recente "dry-hole" van Repsol in 2018 zijn er nog steeds aanwijzingen voor de aanwezigheid van olie offshore Aruba. Dit gekoppeld met een gevestigde petroleumwet en voordelige fiscale normen, blijft Aruba een goed adre

OVERSTAPPEN VAN
FOSSIELE NAAR SCHONE ENERGIE,
IS GEEN KUNST.
DE **KUNST** IS OM DAT OP
EEN VERANTWOORDELIJKE MANIER
TE **DOEN**.

VOORUITBLIK 2021

6

Na de ergste crisis in de moderne geschiedenis, zal het jaar 2021 in het teken staan van de wederopbouw.

In de eerste maanden van het jaar zal dit nog gepaard gaan met de inspanningen om de Covid-19-pandemie onder controle te houden, en tegelijkertijd zal er gewerkt worden aan de economische wederopbouw. Uiteraard is het vaccinatieprogramma in deze cruciaal. Wij zullen Aruba beter en sterker maken.

Hoe? Met een gediversificeerde economie, bestaande uit meerdere economische pijlers, waarbij gezegd moet worden dat het toerisme De belangrijkste economische pijler van Aruba zal zijn, naast industrie en landbouw. Daarnaast worden andere pijlers ontwikkeld op basis van de economische visie van Kabinet Wever-Croes 2019-2021, en de zes veelbelovende sectoren.

Door de bureaucratie rondom overheidsprocessen te verminderen of zelfs te elimineren, door de arbeidswetgeving te flexibiliseren, door een belastinghervorming, door digitalisering van overheidsprocessen en door uitbreiding van de wetgevingscapaciteit. Dit zal de overheid flexibeler maken in het aantrekken van (buitenlandse investeringen) en weerbaarder maken tegen toekomstige schokken, zoals vervat in het masterplan “Repositioning Our Sails”.

In 2021 zullen de in 2020 gemaakte afspraken met Nederland in het kader van de liquiditeitssteun en hervormingen, nadere gestalte krijgen, en kan gezamenlijk gewerkt worden aan de wederopbouw.

Het jaar 2021 staat ook in het teken van de parlementsverkiezingen in Aruba, waarbij het volk de mogelijkheid krijgt zich uit te spreken over het beleid van Kabinet Wever-Croes, dat in de goede tijden en in de minder goede tijden, het schip varende heeft weten te houden, in de richting naar het creeren van welvaart en welzijn voor de burgers van Aruba.

AFTER THE PANDEMIC
ARUBA WILL NOT ONLY
BOUNCE BACK,
BUT WE WILL ALSO
BOUNCE FORWARD.

EVELYN WEVER-CROES, PRIME MINISTER OF ARUBA
UNITED NATIONS, 2020

GOBIERNO DI ARUBA

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

De Minister President van Aruba

Evelyn Wever-Croes